

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

ПЕРАДПРЭМ'ЕРНАЯ "КУХНЯ": У ВЯЛІКІМ "ТОСКА"!

Генеральны дырэктар тэатра
Уладзімір Грыдзюшка.

Дырыжор-пастаноўшчык
Віктар Пласкіна.

Закройшыца Юлія Вашчанка.

Пашывачны цэх.

Менш чым тыдзень застаўся да таго часу, калі адкрыецца заслона і распачнецца дзейства оперы "Тоска" — першай прэм'еры сезона ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Беларусі. Але сам працэс падрыхтоўкі опернага спектакля ўяўляе з сябе адмыслова цэлую самастойную дзею. На перадпрэм'ернай "кухні" ў жарсцях пастаноўчага працэсу апынуўся карэспандэнт "К". Сама ж прэм'ера адбудзецца 29 кастрычніка.

Фота Юрыя ІВАНОВА
С. 3

У касцюмернай.

Так малююцца дэкарацыі.

Аляксандр Кеда на рэпетыцыі.

Сяргей Франкоўскі і Ніна Шарубіна.

Мастакі-дэкаратары Аксана Тоўсцік і Галіна Шафранеўская.

Мастак-дэкаратар Паліна Багданава.

Рэжысёр-пастаноўшчык Міхаіл Панджавідзе.

Месца сустрэчы — Скарбніца ведаў

17 кастрычніка Прэзідэнт Венесуэлы Уга Чавес наведваў Нацыянальную бібліятэку Беларусі. Тут адбылася ягоная сустрэча з Кіраўніком нашай дзяржавы Аляксандрам Лукашэнкам. Пад час сустрэчы абмяркоўваліся пытанні рознабаковага супрацоўніцтва паміж дзвюма дзяржавамі. Для прэзідэнтаў адбылася экскурсія па НББ.

20 кастрычніка Мінск з рабочым візітам наведвала Прэзідэнт Літоўскай Рэспублікі Даля Грыбаўскайтэ. У гэты дзень адбыліся перамовы Кіраўніка нашай дзяржавы Аляксандра Лукашэнка з літоўскай калегай. У іх час абмяркоўваліся пытанні палітыкі, гандлёва-эканамічнай і энергетычнай сфер, двухбаковага супрацоўніцтва Беларусі і Літвы, а таксама ўзаемадзеяння нашай дзяржавы з Еўрасаюзам. Пра гэта паведамляе Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Барэльеф сярод фаліянтаў

Па словах дырэктара ўстановы Рамана Матульскага, Уга Чавеса ўразіла шматфункцыянальнасць установы, тое, што наведвальнікі могуць спрычыніцца не толькі да літаратурнага багацця, інфармацыйных рэсурсаў, але і пабываць на шматлікіх мастацкіх выстаўках.

Прэзідэнт Венесуэлы атрымаў у падарунак барэльеф Сімона Балівара работы народнага майстра Мікалая Несцярэўскага і свой партрэт, напісаны мастаком Міхаілам Бадамавым. Перад лідарамі дзвюх краін выступілі артысты Лацінаамерыканскага культурнага цэнтру імя Сімона Балівара.

Як паведамілі “К” у Лацінаамерыканскім культурным цэнтры імя Сімона Балівара, канцэртная праграма для Аляксандра Лукашэнка і Уга Чавеса была непрацяглай, але ёмістай па змесце. Харэаграфічны ансамбль “Іаланда Марэна” прэзентаваў танец “Альма Льянера”, а музычны калектыў “Алі Прымера” выканаў песні “Вызваліцель” і “Венесуэла”.

На здымку: Аляксандр Лукашэнка і Уга Чавес у час перадачы Прэзідэнту Венесуэлы барэльефа з выявай Сімона Балівара. Фота Генадзя СЯМЁНАВА, БелТА

Цягам апошніх дзён адбыліся рабочыя візіты двух кіраўнікоў замежных дзяржаў у Беларусь. 16 — 17 кастрычніка нашу краіну наведваў Прэзідэнт Баліварыянскай Рэспублікі Венесуэла Уга Чавес, а 20-га гасцяй Мінска стала Кіраўнік Літоўскай Рэспублікі Даля Грыбаўскайтэ. У праграмы візітаў у нашу краіну абаймі прэзідэнтамі ўваходзіла наведванне Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, дзе з імі сустрэўся беларускі Лідар Аляксандр Лукашэнка.

У прыватнасці, Кіраўнік нашай дзяржавы зноў падкрэсліў, што ўмацаванне ўзаемавыгадных, добрасуседскіх адносін з Літвой з’яўляецца важным вектарам беларускай знешняй палітыкі. Гэта вызначаецца падабенствам нацыянальных інтарэсаў па многіх стратэгічна значных напрамках. Аляксандр Лукашэнка выказаў упэўненасць, што паспяховай і дынамічнай рэалізацыі ўсебаковага супрацоўніцтва чакаюць перш за ўсё народы Беларусі і Літвы.

Беларускі Лідар адзначыў: асабліваю каштоўнасць для рэспублікі набывае той факт, што Літва як паўнапраўны член Еўрасаюза на бягучым этапе актыўна развівае эканамічныя і культурныя сувязі з нашай краінай. Аляксандр Лукашэнка

“У нас шмат агульнага”

падкрэсліў, што Беларусь, у сваю чаргу, гатова да самай цеснай і плённай работы з літоўскімі партнёрамі.

“У нас шмат агульнага не толькі ў мінулым, але і ў сучаснасці. Давайце пра гэта не забываць і будаваць адносінны так, каб мы разам маглі процістаяць выклікам, якіх дастаткова ў неспакойным свеце. Мы да гэтага гатовы”, — падкрэсліў Прэзідэнт Беларусі.

Пасля Прэзідэнт Літвы Даля Грыбаўскайтэ наведвала Нацыянальную бібліятэку Беларусі. Кіраўнік Літвы падарыла галоў-

най кніжнай скарбніцы нашай краіны рэдкае выданне — Катэхізіс, першую кнігу на літоўскай мове, — а таксама каталог бібліятэкі Сапегі.

Для Далі Грыбаўскайтэ была праведзена экскурсія па бібліятэцы, яна азнаёмілася са старажытнымі выданнямі, прадстаўленымі ў Музеі кнігі. Пасля Прэзідэнт Літвы пакінула запіс на беларускай мове ў Кнізе ганаровых гасцей установы.

На здымку: Аляксандр Лукашэнка і Даля Грыбаўскайтэ ў Нацыянальнай бібліятэцы. Фота Максіма ГУЧАКА, БелТА

Замест “гастролек” — паведамляльны прынцып

У Беларусі аблягаюцца ўмовы арганізацыі і правядзення культурна-відовішчых мерапрыемстваў. Адпаведны Указ № 542 “Аб правядзенні культурна-відовішчых мерапрыемстваў” Кіраўнік нашай дзяржавы падпісаў 19 кастрычніка.

Дакумент распрацаваны па даручэнні Прэзідэнта ў мэтах лібералізацыі гастрольна-канцэртнай дзейнасці ў краіне з улікам прапановаў артыстаў, прадзюсараў і арганізатараў культурна-відовішчых мерапрыемстваў.

У Палажэнні аб правядзенні культурна-відовішчых мерапрыемстваў, зацверджаным Указам, упершыню забяспечваецца рэгуляванне ўсяго комплексу пытанняў гэтага віду дзейнасці. У прыватнасці, рэгламентуюцца агульныя патрабаванні да такіх мерапрыемстваў, парадак іх правядзення, абавязкі арганізатараў і глядачоў, асабліваці рэкламы і рэалізацыі білетаў, у тым ліку з выкарыстаннем інфармацыйных тэхналогій.

Галоўным новаўвядзеннем з’яўляецца адмена неабходнасці атрымання пасведчання на права арганізацыі і пра-

вядзення культурна-відовішчнага мерапрыемства на тэрыторыі Беларусі як для беларускіх, так і для замежных выканаўцаў. Указам уведзены паведамляльны прынцып арганізацыі культурна-відовішчых мерапрыемстваў замест цяпер дзеючага дазвольнага.

Акрамя таго, рэгламентуюцца асабліваці афармлення і выкарыстання так званых электронных білетаў, якія атрымліваюць усё большае распаўсюджанне ў Беларусі.

Рэалізацыя Указа здыме неабгрунтаваны бюракратычныя абмежаванні ў сферы арганізацыі культурна-відовішчых мерапрыемстваў і будзе садзейнічаць фарміраванню ў краіне сучаснага цывілізаванага шоу-бізнесу.

Указ уступае ў сілу з 1 студзеня 2011 года.

Паводле паведамлення Прэс-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Падарункі Амана

Дні Амана ў Мінску, якія распачаліся 21 кастрычніка, завяршаюцца сёння. Жываліс, фота, кнігі, музыку і касцюмы гэтай краіны прадэманстравалі творцы, якія прыехалі ў Беларусь.

Ініцыяваў мерапрыемствы Пасол Султаната Аман у Расійскай Федэрацыі і па сумяшчальніцтве ў Беларусі Мухамед Аль-Хасан. Па яго прапанове ў Нацыянальную бібліятэку нашай краіны былі перададзены кнігі па гісторыі і культуры яго роднай краіны. На адкрыцці ў НББ мастацкай выстаўкі “Аман кліча” прысутнічалі, акрамя спадара Пасла, генеральны сакратар Цэнтра ісламскай культуры імя Султана Кабуса Хабіб бен Муха-

мед і намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Тадэуш Стружэцкі.

Вярнісаж наведвалі яго аўтары: фатографы, якія выявілі ў сваіх работах архітэктуру Амана, прыроду і народныя рамёствы, шматвекавую культуру; на жывалісных палатнах мастака Хусейна Аль Джаамана можна пабачыць паўсядзённае жыццё аманцаў.

Акрамя кніг, бібліятэка атрымала таксама макет аманскага карабля XVIII стагоддзя. Сустрэча была адзначана каларытным выступленнем ансамбля пры Султанскай Канцылярыі “Арабскі Тахт”: музыканты выканалі творы традыцыйнага фальклору. А старадаўняе адзенне насельніцтва Амана прадэманстравалі мадэлі, касцюмы для якіх стваралі вядомыя дызайнеры краіны Афаф Аль-Фарсі і Аніса Аль-Заджалія.

“Ao Dai” — гэта...

З 18 па 22 кастрычніка ў Мінску праходзілі Дні культуры В’етнама. Яны былі прымеркаваны да святкавання дзвюх важных падзей у гісторыі гэтай краіны: 65-годдзя незалежнасці Сацыялістычнай Рэспублікі В’етнам і 1000-годдзя яе сталіцы — Ханоя.

Арганізатарамі Дзён культуры выступілі Пасольства СРВ у Рэспубліцы Беларусь, Міністэрства культуры, спорту і турызму СРВ пры садзейнічанні Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

На ўрачыстым адкрыцці Дзён культуры В’етнама 18 кастрычніка ў Беларусі нацыянальным тэхнічным універсітэце прысутнічаў і намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Віктар Кураш. У сваім выступленні ён зазначыў, што неабходна больш актыўна выкарыстоўваць патэнцыял культуры для пашырэння беларуска-в’етнамскага дыялога ва ўсіх сферах.

— Культура заўсёды будзе ствараць той добры фон, дзякуючы якому будучы развівацца і палітычныя стасункі, і экалагічныя сувязі паміж нашымі краінамі, — падкрэсліў намеснік міністра.

Цягам пяці дзён мінчане змаглі пазнаёміцца з выстаўкай прадметаў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва народнасцей В’етнама, фота-выстаўкай, прысвечанай Ханоя і іншым адметным мясцінам краіны, а таксама пабываць на дэманстрацыі калекцыі в’етнамскага нацыянальнага жаночага адзення (Ao Dai) дызайнера Лан Хыонг, якая прайшла ў Палацы культуры ветэранаў 19 кастрычніка.

Як адзначыў перад пачаткам дэфіле Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Сацыялістычнай Рэспублікі В’етнам у нашай краіне Данг Хыу Чан, дадзена калекцыя яскра-

ва і запамінальна адлюстроўвае традыцыі азіяцкай дзяржавы, якую ён прадстаўляе ў Беларусі.

Таксама дыпламат падкрэсліў, што правядзенне Дзён культуры В’етнама ў нашай рэспубліцы паспрые далейшаму культурнаму збліжэнню народаў.

Нагадаем, што ў гэты ж перыяд адбыўся візіт беларускай парламенцкай дэлегацыі ў В’етнам. Пра гэта паведамляе прэс-служба

Нацыянальнага соходу.

Перспектывы развіцця двухбаковага палітычнага дыялога, аспекты пашырэння ўзаемадзеяння паміж Беларуссю і В’етнамам у міжнародных арганізацыях абмеркавалі старшыня Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага соходу нашай рэспублікі Уладзімір Андрэйчанка і кіраўнік В’етнама Нгуен Мін Чыет.

На здымку: у час адкрыцця Дзён культуры В’етнама.

Тэхналагічны абмен

Нядаўна адбыўся візіт Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнка ў Турцыю. У час яго былі дасягнуты шматлікія дамоўленасці паміж краінамі ў самых розных сферах.

Развіваюцца таксама і двухбаковыя кантакты ў галіне культуры. Днямі ў Турцыі пабываў і дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Матульскі.

Як паведамілі “К” у адзеле міжнародных сувязей НББ, пад час візіту дырэктар галоўнай скарбніцы краіны Раман Матульскі сустрэўся са сваім калегам — дырэктарам Нацыянальнай бібліятэкі Турцыі Тунжэлам Ажарам. Па выніках сустрэчы было падпісана Пагадненне аб

супрацоўніцтве паміж галоўнымі бібліятэкамі абедзвюх краін. Тэрмін дзеяння дакумента разлічаны на пяць гадоў.

Пагадненне прадугледжвае прадстаўленне свабоднага доступу да калекцыі абедзвюх бібліятэк, абмен навуковымі і практычнымі дасягненнямі ў галіне сучасных тэхналогій па захаванні і абнаўленні дакументаў, арганізацыю кніжных выставак, устанавленне сувязей у сферы распаўсюджвання інфармацыі, навукі і культуры, развіццё супрацоўніцтва ў прафесійнай дзейнасці ў рамках міжнародных стандартаў і многае іншае.

Таксама ў ходзе візіту атрымана папярэдняя згода на наведанне Рэспублікі Беларусь дырэктарам бібліятэкі Турцыі для азнаямлення з дзейнасцю Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі.

Выход у акадэмічны космас

Пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь № 1505 ад 18 кастрычніка Нацыянальнаму канцэртнаму аркестру Беларусі прысвоены статус акадэмічнага.

— У параўнанні з іншымі прафесійнымі калектывамі, якія ўжо носяць званне акадэмічных, наш — самы малады, — адзначае мастацкі кіраўнік калектыву, народны артыст Беларусі, прафесар Міхайл Фінберг.

Але галоўная наша заслуга, лічу, нават не ў колькасці праведзеных канцэртаў, фестываляў і іншых мерапрыемстваў, у тым ліку і за мяжой, і з лепшымі расійскімі зоркамі. Галоўнае — гэта тое, што мы стварылі сваю ўласную школу ігры, якой няма ні ў адной навучальнай установе, ні ў якім іншым калектыве краіны. Навучальныя ўстановы даюць неабходныя веды, разлічваючы іх на музыкантаў шырокага профілю. Мы ж, можна сказаць, займаемся той прыступкай спецыялізацыі, што вячае піраміду наву-

чанна і дае выхад у папраўдзе бясконцы космас далейшага ўдасканалення. Бо музыкант у любым узросце — гэта яшчэ і штодзённы самастойны занятакі. Не зробіш крок наперад — значыць, не проста застанешся на тым жа месцы, а рушыш назад. Нашы музыканты засвоілі гэта даўно...

Дый як не засвоіць, калі творчае жыццё ў аркестры папраўдзе віруе. Днямі калектыву вярнуўся з Турава, дзе правёў чарговае Свята камернай музыкі. 1-га лістапада — канцэрт у Беларускай дзяржаўнай філармоніі з прэзентацыяй новай праграмы, прысвечанай Уладзіміру Караткевічу. Сімвалічна, што гэтую вечарыну калектыву зладзіць ужо ў новай якасці.

Пяць найбуйнейшых

Пяць найбуйнейшых музеяў Ізраіля наведваў генеральны дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі Уладзімір Пракапцоў.

Пад час яго візіту адбыліся сустрэчы з калегамі, кансультацыі. Пра гэта паведаміла “К” намеснік дырэктара ўстановы па навуцы Надзея Усава.

Уладзімір Пракапцоў бабываў у Музеі мастацтваў Тэль-Авіва, Музеі Рамат Гана, Музеі Ізраіля ў Іерусаліме, Музеі дызайну Халона, Музеі “Эрэц Ізраэль”. У Цэнтры мастацтваў Іерусаліма ён сустрэўся з мастакамі — ураджэнцамі Беларусі. Дырэктар нашага музея таксама наведваў Цэнтр сцэнічнага мастацтва Сюзаны Дэлалі, студыю мастака Міхаіла Гробмана, выставачны павільён Алены Рубінштэйн, якія знаходзяцца ў Тэль-Авіве.

Важная сустрэча адбылася і ў Мемарыяльным музеі халакоста і гераізму еўрапейскага яўрэйства “Яд Вашэм”. Тут Уладзімір Пракапцоў азнаёміўся з інфармацыяй, неабходнай для стварэння экспазіцыі ў Мірскім замку, прысвечанай Мірскаму гета. Як мяркуецца, яна з’явіцца ўжо ў снежні пасля паўнаватраснага запуску аб’екта.

Візіт Уладзіміра Пракапцова арганізавала Пасольства Дзяржавы Ізраіль у Рэспубліцы Беларусь пры падтрымцы Дэпартаменту культуры ізраільскага Міністэрства замежных спраў.

Два месяцы “Масакры”

20 кастрычніка ў сталічным кінатэатры “Перамога” адбыўся перадпрэм’ерны паказ новай стужкі Андрэя Кудзіненкі, а таксама прайшла імправізаваная прэс-канферэнцыя.

Аўтары “Масакры” паведамілі прысутным аб падрабязнасцях здымак: асноўныя пытанні журналістаў тычыліся цяпер ужо знакамітага маэнтка ў мястэчку Жалудок

Шчучынскага раёна, дзе яны адбываліся. Прадстаўнікам прэсы распавялі аб цяжкасцях, з якімі сутыкнуліся пры пошуках партрэйнай па сцэнарыі сядзібы, а таксама аб сваёй занепакоенасці лёсам гістарычнай спадчыны Беларусі ў галіне архітэктуры.

“Безумоўна, наша стужка павінна спрыяць развіццю цікаўнасці беларускіх аматараў гісторыі да стану такіх аб’ектаў, як палац у Жалудку. Нават пасля таго, як над будынкам папрацавала наша брыгада, былі ўстаўлены шыбы, умацавана цэнтра-

льная лесвіца і столь, лёс гэтага цікавага помніка архітэктуры застаецца пад пытаннем. Канешне, было б чудова, калі б палац стаў асобным турыстычным аб’ектам, “разыначкай” усяго Шчучынскага раёна”, — зазначыў рэжысёр “Масакры” карэспандэнт “К” пасля прэс-канферэнцыі.

“Масакра” трапіць да шырокага гледача 27 кастрычніка, а з 11 лістапада яе можна будзе пабачыць ва ўсіх рэгіёнах краіны. Але да гэтага моманту стужка рэжысёра Андрэя Кудзіненкі і сцэнарыста Аляксандра Качана прадставіць Беларусь у конкурснай праграме XVII Мінскага міжнароднага кінафестывалю “Лістапад”.

“Мазовшэ” і мазурка

Да нас едзе “Mazowsze”! А гэта значыць, 27 кастрычніка ў Палацы Рэспублікі будзе феерычнае шоу. Бо кожнае выступленне Польскага дзяржаўнага народнага ансамбля песні і танца — гэта феерверк песень, танцаў (прычым пад аркестр), шыкоўных сцэнічных строяў: на сотню артыстаў у іх як-ніяк паўтары тысячы касцюмаў!

Сярод тых строяў, дарэчы, ёсць не толькі новыя, выкананыя ўручную, але і рарытэты: старадаўнія паясы, галаўныя ўбо-

ры, жаночыя блузкі, спадніцы, упрыгожаныя вышыўкай. Дый рэпертуар у артыстаў — на цэлае жыццё хопіць. І яны яго папаўняюць ды папаўняюць! Выконваюць не толькі фальклор з усіх рэгіёнаў Польшчы, але і вальсавыя творы польскіх, польска-беларускіх кампазітараў мінулых стагоддзяў, песні пра Варшаву, а таксама “фірменныя” фальклорныя мелодыі з больш як 50 краін, дзе бабывалі. З гастролей яны, можна сказаць, не вылазяць: за 60 гадоў далі амаль 7 тысяч канцэртаў.

У артыстаў “Mazowsze” (а запрасілі іх па ініцыятыве Мінскага абласнога аддзела ГА “Саюз палякаў на Беларусі”)

няма праблем з прыхільнікамі іх творчасці. Дастаткова аднойчы іх убачыць — і ўсё, любоў і павага не толькі да самога калектыву, але і да польскага фальклору і народа, які яго стварыў. Так што прыслоўе: “Мазовшэ” — пасол польскай культуры” дадзена ансамблю невыпадкова.

Перазагрузка на “...Арэне”

Як паведамляе “К” намеснік генеральнага дырэктара “Мінск-Арэны” па эксплуатацыі Пётр Маркоўскі, з 20 кастрычніка распачата тэхнічнае пераабсталяванне культурна-спартыўнага комплексу для правядзення дзіцячага “Еўрабачання”.

Работы па ўстаноўцы ўнікальнай сцэны, падкрэсліў Пётр Маркоўскі, будуць надзвычай маштабнымі.

“Мы — арганізатары мерапрыемства, — дадаў намеснік генеральнага дырэктара Агенцтва тэлевізійных навін Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Рэ-

спублікі Беларусь Юрый Гроераў, — і ў нас ёсць каманда па дэкарыраванні памяшкання і ўстаноўцы сцэны”.

Гэтая каманда, як паведаміў Юрый Гроераў, і прыступіла 20 кастрычніка да работ. А змяненні звязаны з тэхнічнымі ўмовамі правядзення конкурсу.

Між тым, шоу ўжо сёння цікавіць беларускіх гледачоў: білеты на генеральную рэпетыцыю за дзень да фіналу раскуплены. Аднак ахвотныя могуць 20 лістапада трапіць на другую генеральную рэпетыцыю дзіцячага “Еўрабачання”, пасля якой адбудзецца доўгачаканы фінал. Бясplatна паглядзець канцэрт у “Мінск-Арэне” змогуць дзеці з дзіцячых дамоў. Гэтае рашэнне арганізатараў узгоднена з Мінгарвыканкамам.

Нясумнай вам оперы!

Вядомыя не толькі анекдоты, але і некалькі рэальных выпадкаў, калі ў той жа праграме тэлеперадач опера “Тоска” Дж.Пучыні перакладлася на беларускую як “Сум”. Але ўсё гэта — у мінулым. І канчатковую кропку ў такіх здарэннях, вылічальных няведаннем твора, паставіць чарговая пастаноўка гэтай оперы ў нашым Вялікім тэатры: да прэм’еры засталася менш за тыдзень!

Цяперашняя пастаноўка ўжо пятая за ўсю гісторыю існавання тэатра. І — адначасова — першая, што будзе пастаўлена ў нас Міхаілам Панджавідэ пасля таго, як ён стаў галоўным рэжысёрам (над “Набука” Дж.Вердзі ён працаваў яшчэ як запрошаны пастаноўшчык, пасля чаго і адбылося прызначэнне на пасаду). А да таго ж — першая сярод прэм’ер 78-га оперна-балетнага сезона. Так што, можна лічыць, цяперашняя “Тоска” — прэм’ера нават не ў квадраце, а ў кубе. Як, дарэчы, і мінулае. Спектакль 1991 года быў першым з усёй заходнеўрапейскай класікі, што ставілася ў нас на мове арыгінала, бо ў даваенны час усе оперы ішлі па-беларуску, а

ў пасляваенны — па-руску. Калі ж трупы заспявала па-італьянску, усе здзівіліся: маўляў, няўжо гэта нашы артысты? Галасы ж пачалі гучаць зусім іначай! У энцыклапедыі “Тэатральная Беларусь” з’явілася фраза: спектакль “...вылучаўся тонка адчутай і дакладна ўвасобленай стылявой манерай спевяў — драматычнай, эмацыянальнай, прадуманым складам выканаўцаў, самааддачай пастаנוвачнага калектыву”.

Што ж, самааддача — катэгорыя вечная, уласцівая і цяперашняму складу. Над “Тоскай”, акрамя М.Панджавідэ, працуюць галоўны дырыжор тэатра Віктар Пласкіна, галоўны мастак Аляксандр Касцючэнка, мастак па касцюмах Элеанора Грыга-рук, галоўны хормайстар Ніна Ламановіч, якой нядаўна было прысвоена высокае званне народнай артысткі Беларусі. За свято і кам’ютарную графіку адказваюць расійскія спецыялісты. Ну, а ў цэнтральных партыях мы ўбачым і пачуем нашу прымадонну Ніну Шарубіну, нядаўна прынятую ў трупы расійскую артыстку Кацярыну Галаўлёву, маладую салістку Іну Русіноўскую, “трыя” выдатных барытонаў: Уладзіміра Пятрова, Станіслава Трыфанова, Уладзіміра Громава, а таксама “дуэт” нашых тэнараў: Сяргея Франкоўскага і Эдуарда Мартынюка. Словам, не засумуеце!

Прафсаюзныя акцыі

Днямі ў Інфармацыйным цэнтры “Культура-інфа” адбылася сустрэча старшыні Мінскага гаркама Беларускага прафсаюза работнікаў культуры Віктара Маліноўскага з супрацоўнікамі “Культуры”. Ён павіншаваў калектыв газеты з 19-годдзем і адказаў на пытанні журналістаў “К”.

У прыватнасці, Віктар Маліноўскі паведаміў, што Цэнтральны камітэт Беларускага прафсаюза работнікаў культуры, яго абкамы і гаркамы закупілі за сродкі, атры-

манья ад членскіх узносаў, білеты латарэі “Скарбніца”. А грошы, якія зарабілі на выйгрышных камбінацыях, зноў накіравалі на закупку латарэі, дапамагаючы такім чынам рэканструкцыі Навагрудскага замка. Пасля ж таго, як у газеце “Культура” былі апублікаваны разліковыя рахункі, на якія можна пералічваць сродкі на ўзвядзенне новага будынка Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, у гаркаме правялі пленум і ўсіх прысутных запрасілі дапамагчы ўсенароднай справе.

Віктар Маліноўскі заўважае: “Мы самі — работнікі культуры. Ёсць мерапрыемствы, у якіх проста не можам не удзельнічаць. Гэта тычыцца і дзяржаўных акцый, і добраўпарадкавання помнікаў архітэктуры ў рэгіёнах краіны”.

Цырк і...

Ля будынка Беларускага дзяржаўнага цырка неўзабаве будзе ўсталяваны шэраг незвычайных скульптур.

Іх аўтар — Сяргей Бандарэнка, вядомы скульптурнай кампазіцыяй, што ўпрыгожыла пляцоўку ля “Мінск-Арэны”.

Цыркавая кампазіцыя, распавёў “К” творца, размесціцца ў каланаднай прасторы адноўленага будынка. Асноўная яе частка — выява эмблемы Белдзяржцырка: наезніца на кані, якая знаходзіцца цяпер у стадыі адліўкі. Скульптуру мяркуюць устанавіць да 5 лістапада.

Паблізу з’явіцца дзве экспазіцыі, у кожнай з іх — па дзесяць складаных скульптурных

элементаў. У цэнтры кампазіцыі — клоўн: адзін грае на трубе, другі — на барабанах.

На пляцоўцы, вызваленай пасля рэканструкцыі, мяркуюцца ўладкаваць пірамідку з трох жывёлін: слоніка, ката і чарапахі.

На здымку: такой будзе адна з новых скульптур каля цырка.

Аб’ява*

УВАГА!

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь аб’яўляе конкурс на заняццё вакантнай пасады рэктара дзяржаўнай установы адукацыі “Інстытут культуры Беларусі”

Тэрмін правядзення конкурсу: з 1 кастрычніка 2010 г. па 27 кастрычніка 2010 г.

Патрабаванні да кандыдата:

валоданне ведамі, уменнямі і навыкамі планавання і ажыццяўлення вучэбна-выхаваўчага і навукова-даследчага працэсу, валоданне высокімі маральна-этычнымі якасцямі; наяўнасць вышэйшай прафесійнай адукацыі і стажу працы па спецыяльнасці не менш чым 5 гадоў, а таксама вопыту працы на пасадзе рэктара або намесніка рэктара вышэйшай навучальнай установы, альбо на кіруючай пасадзе ў сацыякультурнай сферы; наяўнасць вучонай ступені і (або) вучонага звання; наяўнасць навуковых публікацый, у тым ліку манаграфій, навукова-метадычных дапаможнікаў.

Асобы, якія жадаюць прыняць удзел у конкурсе, паданою ў конкурсную камісію заяву на адрас: г. Мінск, праспект Пераможцаў, 11, на імя міністра культуры.

Да заявы прыкладаюцца наступныя дакументы:

- копія пашпарта грамадзяніна Рэспублікі Беларусь (старонка 31) або іншага дакумента, які сведчыць асобо;
- аўтабіяграфія;
- асабісты лісток па ўліку кадраў;
- копіі дакументаў аб вышэйшай адукацыі, вучоных ступенях і званнях;
- характарыстыка з апошняга месца працы;
- фатаграфія памерам 30x40 мм;
- праект канцэпцыі развіцця дзяржаўнай установы адукацыі “Інстытут культуры Беларусі” да 2015 года.

Тэрмін падачы дакументаў — да 26.10.2010 уключна.

Заявы, якія паступілі без пералічаных вышэй дакументаў або пасля 26.10.2010, не разглядаюцца. **Кантактныя тэлефоны: 204-86-10, 203-90-63, 203-75-66; факс: 203-90-45.**

Адрас: 220004, г. Мінск, пр. Пераможцаў, 11, каб. 919, 917, 605.

У свой час на старонках "К" абмяркоўвалася канцэпцыя Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь. А сёння ўжо ідзе поўнай хадой рэканструкцыя новага будынка ўстановы. І літаральна праз некалькі месяцаў будзе здадзены ў эксплуатацыю першы пускавы комплекс. Карэспандэнт "К" наведваў аб'ект з мэтай высветліць, на якой стадыі знаходзяцца будаўнічыя работы і калі ж адбудзецца доўгачаканая музеефікацыя аб'екта.

Чатчыры чаргі для канцэпцыі музея

Усё геніяльнае — проста!

Як адзначыў дырэктар Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь Сяргей Вечар, увесь аб'ект падзелены на чатыры пускавыя комплексы. У першым квартале 2011-га запланавана здача першай чаргі, дзе размесцяцца асноўныя фондавыя памяшканні. Цягам года ўся цэнтральная частка будынка будзе рэканструявана і стане прыдатнай для экспазіцыі.

У 2012-м, па словах Сяргея Вечара, музейшчыкі змогуць прыступіць да мантажу экспазіцыйна-выставачных комплексаў, што запланаваны ў гэтым будынку згодна з канцэпцыяй: гэта і Нумізматычны кабінет, і калекцыя "Скарбніца", і збор дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. Думаецца, будзе дарэчы ўбачыць там таксама і беларускую традыцыйную культуру. А сваеасаблівым мастком у сучаснасць можа стаць Зала беларускай моды, дзе будуць дэманстравацца творы айчынных дызайнераў. Яна займее статус сапраўды інтэрактыўнага праекта.

На аб'екце мы сустрэліся з прадстаўніком кампаніі-генпадрадчыка, прарабам Аляксандрам Вашкевічам. Па яго словах, ужо завершана перакрыццё даху і распачалася ўнутраная адзелка першага пускавога комплексу. Яго інтэр'ер будзе даволі аскетичны і вельмі прасты, у адрозненне ад наступных, да якіх будуць працягвацца, згодна з праектам, павышаныя эстэтычныя патрабаванні ў аздабленні. Галоўнае сёння — каб музейныя фонды захоўваліся ў адпаведнасці з усімі санітарна-тэхнічнымі нормамі, а таму тут не выкарыстоўваюцца матэрыялы, што маглі бы ў будучым "паспрыць" развіццю гнілі і шкодных бактэрыяў. Усё геніяльнае проста: камень, цэгла, пясок, бетон — вось і ўсе асноўныя будаўнічыя матэрыялы, якія выкарыстоўваюцца пры рэканструкцыі. Тым часам распачынаецца праца па стварэнні адмысловай аўтаматызаванай сістэмы вентыляцыі і ацяплення, што дазволіць аўтаматна падтрымліваць тэмпературны рэжым у памяшканнях.

На думку Сяргея Вечара, сукупнасць двух будынкаў зможы задаволіць асноўныя патрэбы музея ў бліжэйшай перспектыве з улікам нарматыўных

патрабаванняў да фондаў, вялікая частка якіх сёння захоўваецца ў будынку Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

На астатніх пускавых комплексах праводзіцца, выкарыстоўваючы будаўнічую тэрміналогію, канструктыўны этап рэканструкцыі. Прасцей кажучы, узмацняюцца сцены і паляпшаецца якасць апорных уласцівасцей будынка, які доўгі час патрабаваў рэканструкцыі. У свой час у будынку былі сцэльныя кабінеты. Праз год іх заменіць якасныя і ўтульныя фондасховішчы, выставачныя залы, рэстаўрацыйныя майстэрні. Па словах Аляксандра Вашкевіча, работы на аб'екце працягнуцца і зімой. Літаральна праз некалькі тыдняў першы пускавы комплекс будзе падключаны да ацяплення.

А яшчэ — аўкцыён

Тым не менш, новы будынак музіцэй займае не толькі прыгожае аздабленне, але і якаснае начынне. І вялікіх цяжкасцей з гэтым у Нацыянальнага гістарычнага музея, думаецца, не ўзнікне. Як-ніяк, сёння збор музея — самы вялікі ў краіне. І пры гэтым сяміміліяннымі крокамі рухаецца наперад. Нездарма існуе такая акцыя: папаўняецца музей — адпаведна, развіваецца. Такім чынам, установа даволі ўпэўнена ідзе да лічбы ў 400 тысяч адзінак захавання асноўнага і дапаможнага фондаў.

Але стварыць вялікую і якасную калекцыю немагчыма без дапамогі неабыхавых да айчыннай культуры людзей. Тым больш, экспанаты высокай гістарычнай вартасці, разумела, маюць і немалы кошт. Не выпадкова ў гэтым кірунку музей пачаў больш актыўна працаваць са спонсарамі.

Напрыклад, ужо не першы год партнёрам музея з'яўляецца адзін з буйных беларускіх банкаў. А першай ластаўкай у гэтай справе стала набыццё ім унікальнай карты Томаша Макоўскага. З апошніх наступленняў Сяргея Вечара прыгадаў, найперш, калекцыю старадрукаў XVIII ст., а таксама рарытэтную манету часоў праўлення вялікага князя Вітаўта мясцовай навагруд-

Ці існуе сакрэт папулярных экспазіцый?

скай чаканкі (не без гонару адзначышы, што такіх манет на тэрыторыі Беларусі больш нідзе няма), якая таксама была набыта за сродкі банка.

У час панавання інфармацыйных тэхналогій і, у першую чаргу, Інтэрнэта можна без асаблівых цяжкасцей знайсці пэўны ўнікальны прадмет, звязаны з мінуўшчынай нашай краіны. Не выпадкова перспектывы план дзейнасці музея прадугледжвае і працу з замежнымі аўкцыёнамі, у тым ліку рэгіянальнымі, дзе можна часам знайсці надзвычай каштоўныя рэчы. Прыкладам таму стала выяўленне на аўкцыёне ў Аўстрыі ордэна генерала Булат-Булахавіча. Але, як з жалем заўважыў дырэктар музея, у апісанні прадмета не было аніякай згадкі пра Беларусь.

Першая сотня ў Інтэрнэце

Музіцэй паспрыяць больш інтэнсіўнаму папаўненню калекцыі і Дзяржпраграма "Культура Беларусі" на 2011 — 2015 гг., у межах якой запланавана выдзяленне 820 мільёнаў на закупку экспанатаў. Думаю, усе пагодзяцца з тым, што ў музеі са статусам "Нацыянальны" павінны мецца адметныя "рэзыначкі", на якія ў першую чаргу і звяртае ўвагу публіка. У сваю чаргу, установа рэгулярна знаёміць наведвальнікаў з новымі экспанатамі. І сёлета, па традыцыі, мае адбыцца выстаўка "Экспанатаўца ўпершыню", дзе будзе адлюстраваны плён працы музейшчыкаў.

Але новыя экспанаты, таксама, які астатнія рарытэты, трапляюць не толькі на выстаўкі ды ў экспазіцыі, але і ў Дзяржаўны каталог Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь, які музіцэй акумуляваць усю неабходную інфармацыю пра

каштоўныя скарбы нашых музеяў з выкарыстаннем найноўшых тэхнічных сродкаў. Тым больш, нядаўна ў Каталог з'явіўся і свой сайт.

Але, як і ў любой справе, вельмі цяжка рабіць першыя крокі. На думку Сяргея Вечара, цяпер завяршаецца самы складаны — першы — этап. Напачатку неабходна было набыць патрэбнае абсталяванне, адаптаваць праграмае забеспячэнне, выпрабаваць яго ў рэальных умовах, каб у выніку працэс быў цалкам адладжаны. Пры гэтым выяўляліся і выпраўляліся пэўныя збоі і хібы.

Цяпер у Каталог ужо ёсць першая сімвалічная сотня музейных прадметаў. І верыцца, што працэс гэты будзе паступова набіраць абароты. Толькі, на жаль, існуе вельмі шмат момантаў, якія могуць стрымліваць яго. У прыватнасці, усе музеі мусяць мець сваю электронную базу музейных прадметаў, а таксама выхад у Інтэрнэт. Відавочна, дадзеныя праблемы неабходна вырашаць на рэспубліканскім узроўні з падключэннем абласных упраўленняў культуры.

Як мяркую дырэктар Нацыянальнага гістарычнага музея, на дадзеным этапе не варта механічна запампоўваць у Каталог усе прадметы, агульная колькасць якіх вызначаецца мільёнамі адзінак. Будзе больш правільна, калі спецыялісты па адпаведных крытэрыях абяруць найбольш значавыя матэрыялы, што мусяць прэзентаваць нашу краіну.

Да білета на хакей бонусам — паход у музей?

У справе папулярызаванні нацыянальных каштоўнасцей многія музеі свету абпіраюцца не толькі на ўласныя сілы, але і на валанцёраў. Не абыходзяцца без добраахвотнай дапамогі і ў Нацыянальным гістарычным. Як

паведаміў Сяргей Вечар, доўгі час установа прыцягвае валанцёраў да дапамогі ў асветніцкай дзейнасці. У нашых рэаліях валанцёры звычайна — гэта студэнты старшых курсаў, а некаторыя з якіх ужо нават на другім — трэцім звартаюцца ў музей, каб назапасіць пэўны вопыт. А таму такі падыход да справы патрэбна толькі вітаць. Тым больш, выглядае лагічным напачатку выпрабаваць будучыя супрацоўнікаў, перш чым браць іх у штат.

Апрача працы валанцёраў, музеі свету актыўна выкарыстоўваюць аўдыягіды на розных мовах. Сёння такі цуд тэхнікі ў беларускай установе выглядае як сапраўднае дзіва. Тым не менш, праект Дзяржпраграмы "Культура Беларусі" прадугледжвае набыццё толькі для Нацыянальнага гістарычнага музея дзясці аўдыягіды на пяці мовах. У неабходнасці стварэння такіх памочнікаў перакананы і Сяргей Вечар: "Колькасць цікаўных да Беларусі турыстаў, думаю, у бліжэйшы час будзе толькі павялічвацца. Улічваючы і геапалітычнае становішча, і правядзенне буйных міжнародных праектаў у Мінску, у тым ліку Чэмпіянату свету па хакеі, у гэтай сферы неабходна працаваць. Патрэбна стварыць максімальныя ўмовы для таго, каб госці музея маглі самастойна знаёміцца з нашымі калекцыямі".

Але дырэктар Гістарычнага музея перасцерагае ад залішняй паспешлівасці ў гэтай справе і пераканвае, што аўдыягіды патрэбны на тым этапе, калі ўжо ёсць пастаянная экспазіцыя. А таму са стварэннем выставачных комплексаў у новым будынку музея будучы распрацоўвацца і адпаведныя памочнікі.

Не менш актуальная і праблема са стварэннем безбар'ернага асяроддзя ва ўстановах культуры для людзей з абмежаванымі магчымасцямі. Сёння ў старым будынку НГМ чалавек з праблемамі апорна-рухальнага апарата на інваліднай калясцы можа самастойна дабрацца, на жаль, толькі да ганка. Але, як запэўніў Сяргей Вечар, новы будынак абсталяюць усімі неабходнымі прыстасаваннямі, каб забяспечыць максімальна вольны доступ у музей для гэтай катэгорыі наведвальнікаў. У перспектыве і стары гмах будзе адрамантаваны ў адпаведнасці з усімі патрабаваннямі да музейнай установы XXI стагоддзя.

Не кожны музей можа пахваліцца, што сярод яго гасцей не толькі школьнікі і студэнты. Гэта найбольш рухомая частка грамадства, якая вучыцца і мае патрэбу ў новай інфармацыі. Тым не менш, дзякуючы разнастайным акцыям, музей прыцягвае людзей, які не наведваюць звычайныя экспазіцыі. Апроч таго, у музеі праходзяць выстаўкі, разлічаныя выключна на зусім маленькіх дзяцей. І бацькі воляй-няволяй акунаюцца у музейную атмасферу.

Магчыма, каб зацікавіць патэнцыйных гасцей музея, варта праводзіць гнуткую цэнавую палітыку. Па словах Сяргея Вечара, у музеі існуе Палажэнне аб зніжках, якое і выкарыстоўваецца цягам года. А пра даступнасць білетаў у музей сведчыць такі факт: дзіцячы каштук менш за порцыю марожанага. Тым не менш, занадта нізкая цана таксама адштурхоўвае, але ўжо на падсвядомым узроўні: існуе думка, што якаснае не можа быць вельмі танным.

Але музей — гэта не толькі фонды і экспазіцыі. На думку Сяргея Вечара, чалавек, які завітаў сюды, мае права ва ўтульнай атмасферы пакаштаваць кавы або гарбаты ды набыць адметны сувенір на памяць. У новым будынку ўсё гэта прадугледжана, у тым ліку музейная кавярня і сувенірная крама. А ўжо сёння на ўваходзе ва ўстанову з'явіўся невялікі кіёск па продажы вырабаў, звязаных з гістарычнай тэматыкай. У перспектыве, сумесна з прадпрымальнікамі, плануецца распачаць вытворчасць сувенірнай прадукцыі з выявамі музейных прадметаў.

Кастусь АНТАНОВІЧ

Мінская вулчка, якая ўшчыльную прылягае да Свіслачы на самым краіку Верхняга горада, ніколі не была эпіцэнтрам гістарычных падзей. Стагоддзе за стагоддзем тут ішло размеранае гарадское жыццё: і ў той час, калі гэтае месца было шчыльна забудавана, і пасля таго, як яно ператварылася ў пустыню, а ад вуліцы, па сутнасці, засталася адна назва: Гандлёвая, з нядаўняга часу — Зыбіцкая. Доўгія гады цішыню тут парушала хіба побытавыя размовы, а ніяк не навуковыя дыскусіі.

каць адказ на гэтае пытанне ў беларускай медыяпрасторы сёння бессэнсоўна. І таму ў многіх магло скласціся ўражанне, быццам ніякага навуковага абгрунтавання гэтае рашэнне і не мела.

— Няўжо гэта так? — запытаў я ў начальніка ўпраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Ігара ЧАРНЯЎСКАГА, які з’яўляецца намеснікам старшыні Навукова-метадычнай рады. Ягоны маналог у адказ быў досыць доўгім. Для пошуку належных аргументаў не спатрэбілася ні хвіліны часу на роздум.

Мадэль або дакладная копія?

“...Перш-наперш падкрэслію адну акалічнасць, — пачаў Ігар Мяфодзьевіч. — Абедрэ архітэктурны прапа-

цыялісты па гісторыі Мінска, вуліца Зыбіцкая (як, зрэшты, і Траецкае прадмесце) ніколі не вылучалася такой “стэрыльнай” дагледжанасцю: у дварах камяніц была процьма неахайных будынкаў гаспадарчага прызначэння. Дык чаму ж гэтыя архітэктары пра іх забылі? Калі прэтэндаваць на гістарычную праўду, трэба быць праўдзівым да канца.

Між іншым, многія камяніцы ў Верхнім горадзе падмуркаў амаль і не мелі. Для нашых умоў, а тым болей — для той, некалі забалочанай, тэрыторыі, 60 сантыметраў падмурка відавочна недастаткова: гэта нават меней за глыбіню прамярвання грунту. І абмінуць увагай падобныя тэхнічныя моманты — тое ж самае, што спрабаваць падмануць прыроду.

рылаў належыць яго аднаўляць? Даць пераканаўчы адказ на некаторыя з такіх пытанняў архітэктары не здолелі...”

Ізноў перапланіроўка?

“...Найважнейшай адметнасцю альтэрнатыўнага праекта з’яўляецца аднаўленне не толькі асобных будынкаў, але і планіровачнай структуры вуліцы Зыбіцкай. Але члены Навукова-метадычнай рады прызналі, што ў дадзеным выпадку гэта практычна немагчыма.

З некалькіх прычын адноўленую будову нельга размясціць у ранейшых параметрах вуліцы. Па-першае, рэчышча Свіслачы за гэты час было зменена, і там, дзе колісь месцілася частка забудовы Гандлёвай, сёння цячэ вада. Дык што, можа, ёсць сэнс яшчэ раз змяніць рэчышча

бою і пэўную адказнасць, значна складанейшая за выказванне прыгожых ідэй...”

Магчымасці кампрамісу

“...Навукова-метадычная рада падтрымала прапанову “Мінскпраекта” як больш цэласную з пункта гледжання і функцыянальнага, і планіровачнага. Натуральна, было ўлічана і меркаванне заказчыка — КУП “Мінская спадчына”, — які мае свае планы адносна прыстасавання адбудаваных плошчаў. Але, у той самы час, мы ў чарговы раз рэкамендавалі ўлічыць напрацоўкі “альтэрнатыўнага” праекта. Ці, іншымі словамі, знайсці кампраміс.

Упершыню Міністэрства культуры краіны звярнулася з такой прапановай яшчэ месяцы тры таму. І мы вельмі спадзяваліся, што аўтары “альтэрнатыўнай” мадэлі знойдуць паразуменне з “Мінскпраектам”, — кажа начальнік ўпраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. — Якім чынам? Сустрэўшыся аднойчы ў маім рабочым кабінце, мы прапанавалі і канкрэтную схе-

Як “паставіць”

Зыбіцкую

Што прасцей: змяніць рэчышча Свіслачы або скіраваць дыскусію ў канструктыўнае рэчышча?

на цвёрдую глебу?

Маніторынг і кантэнт-аналіз беларускіх СМІ за апошнія некалькі месяцаў прыводзіць да высновы, што зарослая травой пустыня стала ці не найпроблемнейшым аб’ектам у сферы аховы гісторыка-культурнай спадчыны краіны. Жарсці часам зашкальвалі за ўсе разумныя межы. Лексіка некаторых апанентаў у вуліцы Зыбіцкай. Першая, прадстаўленая ўжо ў выглядзе будаўнічага праекта, распрацавана спецыялістамі “Мінскпраекта” пад кіраўніцтвам Наталлі Баранец і ўяўляе з сябе стылізацыю пад старую будову без прэтэнзій на аднаўленне гістарычнай праўды. Другая была на грамадскіх пачатках створана архітэктурнай секцыяй Беларускага добраахвотнага таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры. Маладыя архітэктары Андрэй Ларры і Антон Вантух на падставе грунтоўнага даследавання архіўных даных паставілі перад сабой задачу аднавіць вуліцу менавіта ў тым выглядзе, які яна мела сто гадоў таму.

У выніку члены Рады прынялі за аснову прапанову “Мінскпраекта”, у той самы час, рэкамендаваўшы ўлічыць усе найлепшыя напрацоўкі альтэрнатыўнага праекта. Аўтараў апошняга такая сітуацыя не задаволіла.

У шматлікіх публікацыях на гэты конт, якія навіперадкі красуюць эмацыйнымі ды яркімі загаловамі, няўзброеным вокам можна заўважыць адну лакуну. Чым было матывавана гэтае рашэнне Рады — грамады, якая заадначна аўтарытэтных спецыялістаў? Шу-

новы — гэта менавіта мадэлі аднаўлення гістарычнага асяроддзя вуліцы Зыбіцкай, а не паўнаватаснае аднаўленне гістарычнай праўды. Прычым архітэктары “Мінскпраекта” апошняга і не адмаўляюць, вызначаючы сваю работу менавіта як узор стылізацыі “пад даўніну”, — у адрозненне ад аўтараў альтэрнатыўнага праекта.

А цяпер я паспрабую патлумачыць, чым была матывавана такая выснова.

Адраджэнне помніка спадчыны “з нуля” патрабуе пэўнай метадалогіі. Адна з найважнейшых задач — “пасадыць” жожы з будынкаў на сваё месца, на “родныя” падмуркі, выяўленыя пад час раскопак. Але многія падмуркі дамоў на Зыбіцкай проста не захаваліся праз розныя абставіны, такія, як, напрыклад, работы па пракладцы камунікацый, пра якія яшчэ згадаю трохі пазней.

Як сведчаць даследчыкі, якія стала працуюць у архівах і займаюцца праектаваннем гістарычных будынкаў, не заўсёды можна даваць веры знойдзеным чарцяжам і, тым болей, схемам. Менавіта таму іх важна правяраць натурнымі даследаваннямі. У выпадку, скажам, з будынкамі па вуліцы Рэвалюцыйнай, такую праверку можна рабіць. У дадзенай сітуацыі з вуліцай Зыбіцкай такой магчымасці няма, бо будова не захавалася. І аднаўляць гістарычную праўду на падставе толькі архіўных дакументаў, не падмацаваных прыкладнымі даследаваннямі, будзе не зусім правільна.

І яшчэ адна акалічнасць. Праектная прапанова Андрэя Ларры і Антона Вантуха — гэта, свайго кшталту, ідэальная мадэль. Нават нягледзячы на гаспадарчыя буданчыкі там перададзены ў якасці высокамастацкай забудовы. Хаця, як сцвярджаюць спе-

І яшчэ адно пытанне. На думку некаторых даследчыкаў, старыя фотаздымкі, што захаваліся да нашага часу, фіксуюць тэрыторыю найперш каля цяперашняга моста праз Свіслач, праз які праходзіць адна з найважнейшых транспартных артэрыяў сучаснага Мінска. Але ж гэта тая частка колішняй Зыбіцкай, якую сёння аднавіць нельга, — думаю, нават не трэба тлумачыць, чаму. Няблага задакументаваны таксама і ўчастак у раёне цяперашняй “Журавінкі”. А вось сярэдзіна, якая нас найболей, акурат, і цікавіць... Мяркуючы па ўсім, будова там была непрэзентабельнай і хаатычнай, што і не дзіўна, бо заможныя мінчукі імкнуліся сцяліцца бліжэй да Ніжняга рынку.

Урэшце, варта прыгадаць міжнародныя нарматыўныя дакументы ў сферы аховы спадчыны — напрыклад, Вашынгтонскую хартыю 1987 года. Там адзначана, што ў тым выпадку, калі ў гістарычную будову ўводзіцца новы аб’ект, характар яго архітэктурнага павінна адпавядаць традыцыям часу стварэння. Так, гэта можа быць архітэктурна ў гістарычным кантэксце, але яна павінна адлюстроўваць і наш час. Стварэнне муляжоў прафесіяналамі не заахвочваецца.

Разам з тым, 10 гадоў таму была прынята Рыжская хартыя, дзе спецыялісты пагадзіліся з тым, што ў нашым рэгіёне, які моцна закранулі войны і сацыяльныя катаклізмы, магчымае аднаўленне аб’ектаў нацыянальнага гонару, але толькі пры наўнасці абсалютна дакладнага дакументальнага абгрунтавання. У выпадку з Мінскай ратушай або Святадухаўскай царквой гэта было магчыма. У выпадку з Зыбіцкай — узнікаюць пытанні.

Да аўтараў альтэрнатыўнай прапановы ў членаў Рады ўзнікла нямала пытанняў. Вось, маўляў, вы спраектавалі гэты будынак. А на падставе якіх матэ-

ракі дзеля таго, каб аднавіць гістарычную праўду? Наўрад ці такая ідэя знойдзе багата прыхільнікаў.

Па-другое, у гэтай зоне знаходзіцца магутны вузел інжынерных камунікацый, які быў створаны ў той час, калі тэрыторыя не была забудавана. Гэта вялізны калектар, цеплараса, электразабеспячэнне... Спецыялісты сцвярджаюць, што дадзеныя камунікацыі “падсілкоўваюць” жыццядзейнасць усяго Верхняга горада.

Ці ёсць у нас сёння рэсурсы на тое, каб у чарговы раз паламаць планіровачную структуру на гэтым важным для горада ўчастку? Ці сапраўды гэта неабходна? І ці знойдзе такая ідэя падтрымку сярод муніцыпальных улад Мінска?

Дазволю сабе невялічкае адхіленне ад тэмы, — працягвае Ігар Чарняўскі. — Даўно задаюся пытаннем: чаму многія рупліўцы на ніве аховы спадчыны не працуюць у інстытуцыях, якія непасрэда займаюцца гэтай самай спадчынай — у тых месцах, дзе яны займелі б рэальную магчымасць уважліва свая ідэя, як кажучы, уласнымі рукамі? Заўсёды можна знайсці пасаду для такога спецыяліста ў рэстаўрацыйных і праектных арганізацыях.

Бо адна справа — ведаць, як трэба рабіць, у тэорыі, ды яшчэ і вучыць, а зусім іншая — самім дамагацца рэалізацыі хаця б нават дробнага праекта. Скажам, запраектаваць канкрэтны будынак за забеспячэннем усіх сучасных нарматываў, даткліва прайсці шматэтапную працэдуру ўзгаднення, выканаць пажарныя, санітарныя ды шматлікія іншыя нарматывы. Паверце, такая мазольная штодзённая праца, якая цягне за са-

му супрацоўніцтва: адмовіцца ад стаўкі на канфрантацыю, а перайсці да канкрэтыкі. Вось, маўляў, ёсць дакументацыя, якая тычыцца таго ці іншага будынка, і яго можна спраектаваць на аснове тых або іншых архіўных матэрыялаў. Адпаведна, не існуе ніякіх перашкод, каб аднавіць яго ў першасным абліччы. Дык чаму б прыдуманую архітэктарамі “Мінскпраекта” камяніцу ў “рэтра-стылі” не замяніць на той будынак, падобны да якога і сапраўды месціўся недзе тут?

Але, ізноў жа, для гэтага трэба выявіць волю да супрацоўніцтва і перайсці да канкрэтыкі. На вялікі жале, нашы шматлікія заклікі так і не былі пачуты. Аўтары альтэрнатыўнай прапановы ні да якіх кампрамісаў не схільныя і настойваюць толькі на сваёй пазіцыі.

Між іншым, крытыка з боку членаў Рады неаднаразова гучала і на адрас прапановы “Мінскпраекта”. У прыватнасці, яшчэ пад час мінулага абмеркавання была выказана думка, што ў праекце зашмат сучасных элементаў, не адаптаваных да гістарычнай стылістыкі. Архітэктары да гэтых заўваг прыслухаліся і змянілі некаторыя праектныя рашэнні. Гэта дыскусія, якая мае свой вынік.

А калі ўпарта стаяць на сваім, лічачы ўласную прапанову ідэальнай... Такі падыход папросту ні да чаго не прывядзе. Абвінавачванні ў заангажаванасці і выказванні, якія ўвогуле пераходзяць мяжу прыстойнасці, не будуць мець ніякага плёну.

Не выпадае сумнявацца ў тым, што Андрэй Ларры і Антон Вантух зрабілі грунтоўную і вельмі важную працу. Іхні энтузіязм варта павагі. І будзе шкада, калі гэтыя высілкі акажуцца марнымі...”

Занатаваў Ілля СВІРЫН

Свая — Нацыянальная!

З'яўленне на Беларусі сваёй Нацыянальнай тэатральнай прэміі цягам апошняга года было, бадай, адной з самых гарачых тэм для абмеркавання ў колах прафесіяналаў і ўсіх зацікаўленых. Ініцыятыва творцаў, падтрыманая міністрам культуры краіны Паўлам Латушкам і агучаная ім на жнівеньскай сустрэчы з Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь Аляксандрам Лукашэнкам, была адобрана Кіраўніком дзяржавы.

Звярталася да абмеркавання гэтай тэмы і "Культура" (№№ 22, 34 за 2010 г.), разглядаючы на сваіх старонках магчымыя варыянты арганізацыі і ажыццяўлення такога важнага мерапрыемства, якое магло б не толькі выявіць яркія пастаноўкі айчынных калектываў, але і ўбачыць перспектывы пачатку тэатральнага мастацтва краіны, кансалідаваць творчыя сілы, скіраваўшы іх на стварэнне новых высокамастацкіх спектакляў. І гэтым самым — узняць прэстыж тэатральнага мастацтва ў краіне, падштурхоўваючы яго да больш смелага выхаду і на міжнародную арэну.

І вось напрыканцы верасня пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь "матэрыялізавала" тэатральную прэмію, даючы айчынным тэатрам "каманду" выхаду на старт. Конкурсная дыстанцыя вызначана, тэрміны і кола ўдзельнікаў — таксама. Так што, час — распачынаць!

ЗАЦВЕРДЖАНА

ПАСТАНОВА САВЕТА МІНІСТРАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

29.09.2010 № 1404

ПАЛАЖЭННЕ

аб правядзенні рэспубліканскага конкурсу тэатральнага мастацтва "Нацыянальная тэатральная прэмія"

1. Дадзеным Палажэннем вызначаецца парадак арганізацыі і правядзення рэспубліканскага конкурсу тэатральнага мастацтва "Нацыянальная тэатральная прэмія" (далей — конкурс).

2. Конкурс праводзіцца ў мэтах падтрымкі тэатральнага мастацтва Рэспублікі Беларусь, заахвочвання дзеячаў тэатральнага мастацтва краіны да стварэння высокамастацкіх спектакляў і акцёрскіх работ, выяўлення лепшых сцэнічных работ і дзеячаў тэатральнага мастацтва, сваёй паказалі найбольш яркія вынікі сваёй творчай працы.

3. Конкурс праводзіцца Міністэрствам культуры сумесна з рэспубліканскім грамадскім аб'яднаннем "Беларускі саюз літаратурна-мастацкіх крытыкаў", грамадскімі аб'яднаннямі "Беларускі саюз тэатральных дзеячаў" і "Беларускі саюз кампазітараў" у тэрміны, вызначаныя дадзеным Міністэрствам.

4. Удзел у конкурсе прымаюць прафесійныя тэатры Рэспублікі Беларусь розных накірункаў і жанраў. Ад аднаго тэатра для ўдзелу ў конкурсе можа быць вылучаны адзін спектакль.

5. Конкурс праводзіцца па наступных намінацыях:

"Лепшы спектакль";
"Лепшая рэжысёрская работа";
"Лепшая мужчынская роля";
"Лепшая жаночая роля";
"Лепшая работа мастака-пастаноўшчыка" (сцэнаграфія і касцюмы);
"Лепшае музычнае афармленне спектакля";

"Лепшая сучасная беларуская пастаноўка" (для сучасных драматургаў і (ці) рэжысёраў, якія зрабілі пастаноўку па творы сучаснага беларускага аўтара).

6. Конкурс праводзіцца ў два этапы. На першым этапе конкурсу ствараецца адборачная камісія, склад якой зацвярджаецца Міністэрствам культуры.

7. Тэатры накіроўваюць у адборачную камісію заяўку, да якой прыкладаюцца інфармацыя з указаннем назвы спектакля і года яго стварэння, кароткая анатацыя спектакля, звесткі аб рэжысёрска-пастаноўчай групе, матэрыялы з водгукамі прэсы, DVD-дыск з відэазапісам спектакля.

8. Адборачная камісія з улікам заявак тэатраў пасля прагляду відэаматэ-

рыялаў (або прагляду спектакляў у тэатрах) прымае рашэнне аб вылучэнні кандыдатаў для ўдзелу ў другім этапе конкурсу ў адной або ў некалькіх намінацыях. Рашэнні адборачнай камісіі прымаюцца шляхам адкрытага галасавання на падставе большасці галасоў. Рашэнні лічацца правамоцнымі, калі на пасяджэнні прысутнічала не менш за дзве трэці агульнага складу адборачнай камісіі. Рашэнне адборачнай камісіі афармляецца пратаколам.

Спіс спектакляў, якія вылучаны для ўдзелу ў другім этапе конкурсу,

публікуецца ў сродках масавай інфармацыі.

9. На другім этапе конкурсу фарміруецца журы конкурсу з ліку прадстаўнікоў грамадскіх аб'яднанняў, названых у пункце 3 дадзенага Палажэння, і Міністэрства культуры, вядучых дзеячаў тэатральнага мастацтва рэспублікі. Персанальны склад журы зацвярджаецца Міністэрствам культуры ў складзе старшыні, яго намеснікаў, сакратара і іншых членаў журы.

Журы конкурсу робіць прагляд у тэатрах спектакляў, якія вылучаны для

ўдзелу ў другім этапе конкурсу, абмяркоўвае іх і прымае рашэнне аб пераможцах. Пры вызначэнні пераможцаў конкурсу асноўнымі крытэрыямі з'яўляюцца высокі мастацкі ўзровень работ, наяўнасць арыгінальных творчых ідэй і здабыткаў, якія садзейнічаюць развіццю нацыянальнага тэатральнага мастацтва.

Пераможцам у намінацыі "Лепшы спектакль" лічыцца спектакль па суккупнасці творчай работы ўсіх яго стваральнікаў: рэжысёра, акцёраў — выканаўцаў галоўных роляў, мастака, балетмайстра, кампазітара.

10. Рашэнне журы прымаецца шляхам тайнага галасавання на падставе большасці галасоў. Рашэнне журы лічыцца правамоцным, калі на пасяджэнні прысутнічала не менш за дзве трэці яго агульнага складу. Рашэнне журы афармляецца пратаколам, лічыцца канчатковым і перагляду не падлягае.

11. Па выніках конкурсу пераможцы кожнай з намінацый, акрамя пераможцаў у намінацыі "Лепшы спектакль", атрымліваюць грашовую прэмію ў памеры 58 базавых велічынь.

Пераможцы ў намінацыі "Лепшы спектакль" атрымліваюць грашовую прэмію ў памеры 286 базавых велічынь. Грашовая прэмія ў дадзенай намінацыі падзяляецца на роўныя часткі паміж стваральнікамі спектакля.

Арганізацыямі, грамадскімі аб'яднаннямі для пераможцаў могуць быць устаноўлены іншыя ўзнагароды і заахвочванні.

12. Вынікі конкурсу абвешчаюцца на ўрачыстай цырымоніі, дзе пераможцам уручаюцца грашовыя прэміі, узнагароды (статуэткі, якія сімвалізуюць конкурс), дыпломы.

13. Аплата расходаў, звязаных з работай адборачнай камісіі і журы конкурсу, вырабам дыпламаў і прызоў, правядзеннем урачыстай цырымоніі ўручэння ўзнагарод, выплата грашовых прэмій пераможцам ажыццяўляюцца за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту, прадугледжаных Міністэрству культуры на правядзенне цэнтралізаваных мерапрыемстваў, а таксама за кошт сродкаў іншых крыніц, не забароненых заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

ПАСТАНОВА

САВЕТА МІНІСТРАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

29 верасня 2010 г. № 1404

Аб зацвярджэнні Палажэння аб правядзенні рэспубліканскага конкурсу тэатральнага мастацтва "Нацыянальная тэатральная прэмія"

У мэтах далейшага развіцця нацыянальнага тэатральнага мастацтва, стымулявання творчай дзейнасці прафесійных тэатраў Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь ПАСТАНАЎЛЯЕ:

1. Зацвердзіць прыкладзенае Палажэнне аб правядзенні рэспубліканскага конкурсу тэатральнага мастацтва "Нацыянальная тэатральная прэмія".

2. Дадзеная пастанова ўступае ў сілу пасля яе афіцыйнага апублікавання.

Прэм'ер-міністр Рэспублікі Беларусь С.Сідорскі

Каментарый з нагоды

На "старт" — тры месяцы

Па каментарыі мы звярнуліся да галоўнага спецыяліста ўпраўлення мастацтваў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Вікторыі КУКСЯНКОВАЙ.

— Як хутка тэатры змогуць пачаць дасылаць свае заяўкі на конкурс?

— Думаю, ім варта пачаць клапаціцца пра гэта ўжо цяпер. Падвядзене вынікаў Першага Рэспубліканскага конкурсу тэатральнага мастацтва "Нацыянальная тэатральная прэмія" запланавана і прымеркавана да Міжнароднага дня тэатра, што, як вядома, адзначаецца 27 сакавіка. Аднак, для таго, каб экспертная камісія магла зрабіць сваё заключэнне, неабходна, каб усе матэрыялы былі дасланы не пазней чым да канца студзеня наступнага года. Тры месяцы — не такі вялікі тэрмін, так што пачынаць збор дасье на спектаклі я параіла б ужо зараз.

— Палажэнне не выдзяляе асобна драматычныя тэатры, лялечныя, музычныя — усе яны будуць канкураваць паміж сабой на агульных падставах. Што мусіць уключаць у сябе пакет дакументаў для прадстаўлення таго або іншага спектакля на суісканне Нацыянальнай тэатральнай прэміі?

— Так, сапраўды, свае спектаклі да ўдзелу ў конкурсе могуць вылучаць любыя прафесійныя тэатральныя калектывы Рэспублікі Беларусь самых розных накірункаў і жанраў. Для гэтага яны павінны прадставіць у адборачную камісію заяўку, да якой далучаецца DVD-дыск з якасным запісам, звесткі пра спектакль-кандыдат: яго назва, год стварэння, кароткую анатацыю да яго, а таксама даныя аб рэжысёрска-пастаноўчай групе і матэрыялы з водгукамі прэсы. Увесь гэты пакет дакументаў патрэбна накіроўваць на адрас Міністэрства культуры: пр. Пераможцаў, 11, г. Мінск, 220004, Рэспубліка Беларусь, з пазнакай "На конкурс "Нацыянальная тэатральная прэмія".

— Якія спектаклі могуць прымаць удзел у конкурсе?

— Усе, створаныя цягам 2009 — 2010 гадоў.

— Пераможцам у намінацыі "Лепшы спектакль" стане...

— ...Увесь аўтарскі калектыву яго стваральнікаў: рэжысёр, мастак, балетмайстар, кампазітар, а таксама акцёры — выканаўцы галоўных роляў.

Таццяна КОМАНОВА

"К" інфармуе

Поруч з "ЕХРО"

Дзяржаўны ансамбль танца Беларусі два тыдні правёў у Кітаі. Але ўдзельнічаў ён не ў днях культуры Беларусі або ў праграме "ЭКСПА-2010", а ў XVIII Кітайскім Міжнародным фальклорным фестывалі мастацтваў. Выступленні калектыву былі арганізаваны пры падтрымцы Пасольства Рэспублікі Беларусь у КНР.

Наш славуты калектыву даў восем канцэртаў, у тым ліку ўдзельнічаў у цырымоніі адкрыцця і закрыцця гэтага форуму. І нават меў гонар адкрыць праграму заключнага канцэрта, бо аргкамітэт фестывалю прызнаў яго лепшым сярод удзельнікаў. Увогуле ж у фестывалі, што праходзіў 5 — 19 кастрычніка, узялі удзел фальклорныя калектывы з 13 краін, якія прадстаўлялі пяць кантынентаў.

Нашым артыстам пашчасціла танцаваць і ў Сучжоўскім цэнтры навукі, культуры і мастацтва, і ў Дзяржаўным Вялікім тэатры Кітая ў Пекіне. Усе выступленні праходзілі на ўра, высока адзначаліся прэсай, кіраўніцтвам гарадоў і правінцый. Ну, а самымі, бадай, запатрабаванымі аказаліся кампазіцыі "Лянок" і "Лявоніха".

Выбраць свой фільм

Акцыя "Выберы свой фільм" на мінулым тыдні аб'яўлена ў Гомельскай вобласці.

Як распавёў дырэктар КУП "Гомелькінавідэапракат" Аляксандр Лаўрыненка, галоўная мэта акцыі — максімальна ўлічыць пажаданні жыхароў вобласці пры фарміраванні афішы самых кінаведвальных месяцаў года: снежня і студзеня.

Для таго, каб прыняць удзел у галасаванні, неабходна зайсці на сайт прадпрыемства і выбраць з пераліку кінапрэм'ер зімовага сезона жаданы фільм.

А наступная навіна парадзе ўжо мінчан. 21 кастрычніка, пасля амаль гадавога перапынку, гасцінна адкрыў свае дзверы сталічны кінатэатр "Камсамolec". Як распавяла ягоны дырэктар Таццяна Карнялюк, за час рамонтнага ўстаноўкі культуры набыла сапраўды новае аблічча: адрамантаваны дах і фасад будынка, добраўпарадкавана тэрыторыя, створана безбар'ернае асяроддзе, праведзены неабходныя ўнутраныя работы — усталяваны новыя крэслы і сістэма DOLBY.

Пэн у доме Коласа

У Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа 21 кастрычніка адкрылася выстаўка пад назвай "Маё жыццё — карціны: з калекцыі Ю.М. Пэна".

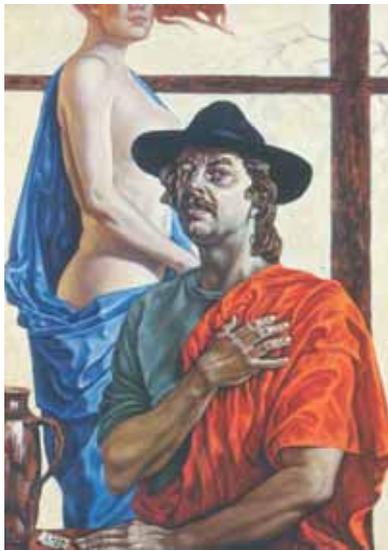
Калекцыя мастацкіх работ Ю.Пэна займае асаблівае месца ў зборах Віцебскага абласнога краязнаўчага музея: 166 жывапісных і 17 графічных работ складаюць самую вялікую ў свеце музейную калекцыю твораў гэтага мастака. Для дэманстрацыі ў сённяшняй экспазіцыі ўстаноў прадставіла 23 карціны, сярод якіх найбольшую ўвагу выклікаюць пейзажныя эцюды.

На выстаўцы таксама экспануюцца паштоўкі з фондаў Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь з краявідамі Віцебска пачатку XX стагоддзя.

Жывапіс Дударэнкі — гэта лад яго мыслення, тут — усе ягоныя думкі і пачуцці. Тут — яго перамогі і паражэнні, ягоныя адносіны да свету, да людзей, да каханай жанчыны, да прыроды, да дня сённяшняга, мінулага і будучага... У чым жа сутнасць жывапісу Дударэнкі, які прадстаўлены ў юбілейнай экспазіцыі? Перадусім, гэта — драматызм светаўспрыняцця. Не, не змрочнасць, не прыгнечанасць пачуццяў, але пастаяннае сардэчнае напружанне, энергія вялікага проціборства. Менавіта драматычная ўнутраная дынаміка часцей за ўсё аказваецца лейтматывам твораў мастака. Дастаткова ўзгадаць яго складана-філасофскія кампазіцыі "Жыццё — гэта тэатр", "Памяць паэта", "Кніга гэта — народу майму", "Дзень Перамогі", "Аляксандр Салжаніцын", "За вас, сябры!", а таксама грандыёзную серыю, прысвечаную праваслаўным храмам і манастырам.

У Дударэнкі на рэдкасць абвостранае пачуццё гістарызму, пастаянны і шматзначны дыялогі з мінулым, пачынаючы з ранніх "П'еты" і "Вызвалення" і заканчваючы "прытчавымі" карцінамі "Чалавек — гаспадар Зямлі", "Эпілог", "Гібель на шляху да камунізму", "Мая шматпакутная Беларусь", "Юдзіф", "На парозе XXI стагоддзя", "Людзі і манекены"... Вельмі няпроста вызначыць паходжанне гэтых і іншых аналагічных твораў. Можна праводзіць паралелі з "неаакадэмізмам", "гіперрэалізмам", "суперрэалізмам" і нават з "фотарэалізмам" з элементамі сюррэалізму, — вось ужо гэтыя "ізмы"! Можна нават сказаць, што некаторыя карціны мастака ператвараюцца ў алегарычныя оды ў стылі постсімвалізму, які немагчыма расшыфраваць. Але Дударэнка не заглыбляецца ў гэтыя джунглі, а піша так, як загадаў яму Бог, узагабародзіўшы талентам і душою сумленнага і чулага чалавека. Боць за людзей, боць за краіну, боць за лёс планеты заўсёды быў уласцівы мастаку, хаця ён і не любіць усё гэта выказваць гучна. Аднак, мабыць, прыспеў час, і творца не вытрываў, вывешы на палотны ўсё, што яго хваліла, ад чаго ён пакутаваў, чым гарэла ягоная душа. У гэтым сэнсе карціна "Хрыстос і людзі", на мой погляд, і ёсць квінтэсэнцыя яго творчых пошукаў апошніх двух дзесяткаў гадоў.

"Маё жыццё" — менавіта так назваў выстаўку ў Нацыянальным мастацкім музеі Краіны заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, таленавіты жывапісец Леанід Дударэнка, прысвяціўшы яе свайму 80-годдзю. Экспазіцыя — вялікая, шматгранная, уражальная — стала пэўным пацвярджэннем не толькі сталасці мастака, але і вынікам яго складаных, размаітых і востраарыгінальных, часам супярэчлівых, вобразна-пластычных пошукаў. Пошукаў, не запазычаных у Вялікай сусветнай "рэпрадукцыйна-альбомнай" спадчыны, як гэта часам адбываецца на нашых творчых "кухнях", а асабіста выпакутаваных і перажытых на складаных шляхах Яго Вялікасці Мастацтва.

Л.Дударэнка. "Аўтапартрэт".

Оды ў стылі постсімвалізму

Яго жыццё на востры пэндзля

Л.Дударэнка. "Кніга гэта — народу майму".

Пра Дударэнку як майстра пейзажа, партрэта і нацюрморта можна казаць многа. У гэтых жанрах Леанід знаёшы сябе даволі хутка. І чарадзеіства мастакоўскага пераасэнсавання жыцця, прыроды набыло вольны полёт яшчэ ў тыя даўнія 1960 — 70-я гады. У творчых вандроўках па роднай Беларусі, па Савецкім Саюзе і замежжы (аж да Афганістана і Манголіі) Дударэнка авалодаў усім "рэпертуарам" тэхнічных сродкаў жывапісу і асновамі "еўрапейскага" кампазіцыйнага мыслення, дасягнуў найвышэйшай свабоды пейзажных і партрэтных характарыстык. Вялікім дасягненнем ягоных пазычных, урбаністычных і мемарыяльных пейзажаў з'яўляецца "аб'ектыўнасць" вобраза прыроды: асабіста адчутае, перажытае мастаком выступае ў іх як агульназначнае; пазія прыроды — як існуючая рэальнасць, а не толькі нейкі імгненны "імпрэсіяністычны" настрой аўтара. І ў лепшых партрэтах таксама — выразнасць, дакладнасць і закончанасць вобраза і тая лагічна выбудаваная структура твораў, якая надае ім карціны характар...

Б.К.

Дзённік вандровак

Слова аб "...Крылах"

Кожны мастак адчувае непарыўную сувязь з зямлёй, з якой ён знітаваны. Рэспубліканская выстаўка "Зямля пад белымі крыламі" — яскравае таму пацвярджэнне.

М.Казакевіч. "Над роднымі прасторами".

У рамках гэтай экспазіцыі ў Слуцкай Галерэі мастацтваў, якой, дарэчы, 8 кастрычніка споўнілася пяць гадоў, дэманстраваліся работы мастакоў і майстроў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва Міншчыны, а цяпер з гэтай выстаўкай знаёмяцца жыхары і госці Гомеля. У адказ на Слуцкіну завіталі мастакі Гомельшчыны.

Такім чынам, днямі ў Слуцкай галерэі адбыўся святочны вернісаж. Прадстаўлены 44 жывапісныя, графічныя, скульптурныя і дэкаратыўныя творы больш за 30 мастакоў і скульптараў з Гомеля, Мазыра, Светлагорска.

Зямля беларуская — невычэрпная крыніца натхнення, а нашы краявіды — непаўторныя. Таму пейзажы мастакоў, у прыватнасці, творцаў з Гомельшчыны, блізкія душы чалавека, валодаюць сугучнымі ёй пачуццямі і, у той жа час, узвышанымі і таямнічымі. Гледзячы на пейзажы Р. і В. Ландарскіх, М.Казакевіча, Б.Звінаградскага, В.Ягорава, П.Фея, В.Казачэнкі, В.Сідоркіна ды іншых сапраўды сэрцам успрымаеш родную зямлю. Ёсць творы, выкананыя ў авангарднай манеры (А.Отчык, В.Дзенісенка), але яны абуджаюць жаданне разважаць пра духоўную сутнасць свету.

Нацюрморты і кветкавыя кампазіцыі В.Баранова, П.Лук'яненкі, Л.Сцяпанавай, М.Кухарэнкі, А.Крылова, А.Гайлевіча, С.Ігнаценкі выкананы ў розных тэхніках, але іх аб'ядноўвае прыгажосць, тонкі густ, прыродная любоў да зямлі.

Стварэнне партрэта эпохі немагчымае без партрэта сучаснікаў. На выстаўцы прадстаўлены партрэт заслужанай артысткі Беларусі Галіны Паўлянок, які стварыла мастачка С.Назрын-Платніцкая, а фігурныя кампазіцыі А.Двароніна, Г.Говара, І.Сямекі, Ю.Платонава падкрэслены ўсплэскамі святла і колеру, пластыкай ліній, бударажаць свядомасць.

А.Отчык. "На шырокім прасцягу".

Графіка прадстаўлена акварэллю С.Курашовай і пастэллю У.Андрыянава ды У.Кароткага. Разнастайнасць колераў, жывая трапятлівасць каларыту ўласцівыя гэтым работам. Скульптары Д.Папоў і В.Далгоў знаёмяць гледача са сваімі станковымі творами, што вызначаюцца глыбінёй псіхалагічнага спасціжэння чалавека, вострай назіральнасці ў перадачы характэрных асаблівасцей аблічча прыроды. Цудоўныя і непаўторныя габелены Л.Зуевай вабяць шырокай гамай фарбаў і колераў і, у той жа час, тонкім эстэтычным густам.

Работы творцаў розных пакаленняў, стыляў і напрамкаў мастацтва ўдала спалучаюцца ў экспазіцыі і ствараюць цікавую, разнапланавую карціну сучаснай выяўленчай культуры Гомельшчыны.

Валеры АЖЭЎСКІ, навуковы супрацоўнік філіяла "Галерэя мастацтваў" Слуцкага краязнаўчага музея

З лічбавым прысмакам

Летуценны настрой плюс ціхая музыка — так звычайна адкрываюцца выстаўкі традыцыйнага жывапісу. Але арганізатары II Мінскага міжнароднага фестывалю лічбавага мастацтва "Terra Nova" ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі паказалі іншым сталічным галерэям сапраўдны майстар-клас па тым, як правесці запамінальны вернісаж для маладой аўдыторыі, прэзентуючы ёй творчасць аднагодкаў. Адкрыццё форуму ўяўляла з сябе незвычайны удалы, гарманічны сінтэз сучасных мастацтваў.

Пасля такога ўступу хацелася пабачыць эксперыменты з выкарыстаннем розных апрацовак, з ілюзіямі і канцэптuallyнымі ідэямі. Першым прыцягнуў увагу малдаванін Ігар Свірноў са сваімі экспрэсіўнымі каляровымі цэламі-душамаі, быццам выкінутымі пасля таго, як іх рэсурсы выпрацавалі. Камп'ютарная графіка беларускі Святланы Кандыбовіч уяўляе з сябе стыльныя манахромныя нацюрморты з металічным "прысмакам". Каляровы каляндар, кампазіцыя "М&Ж" суайчынніка Аляксея Юшкоўскага вылучаюцца высокім майстэрствам валодання лічбавым "пэндзлем" і добрым карыкатурным гумарам. Фота літоўца Евальдаса Іванаўскаса зацікавіла процілеглым: засяроджанасцю, шэрай задуменнасцю, нечаканым аб'ектам для сучаснага творцы — каровай.

Загадчык галерэйна-выставачнага комплексу НБФ Федар Ястраб адзначае: "Сёння ў нас няма ніводнай плячоўкі, дзе пастаянна

дэманстраваліся б відэа-арт, няма дзе паказаць невялікія відэа-работы, лічбавае мастацтва. Цягам фестывалю мы можам дэдацца пра тое, наколькі ўдала ствараюць гэта нашы і замежныя аўтары. Дадам, што форум — вельмі прадстаўнічы, колькасць работ — вялікая, нават большая, чым у мінулы раз, таму наведвальнікам трэба выкарыстоўваць магчымасць усё паглядзець. Спадзяюся, што сярод іншых знаных еўрапейскіх фестывалю "Terra Nova" зойме пачэснае месца".

Творы відэамастацтва будучы дэманстраваліся ў канферэнц-зале бібліятэкі 26 кастрычніка, а таксама 3, 9 і 16 лістапада для ўсіх ахвотных. 18 лістапада адзначаць і ўзнагародзяць лепшых, а перад гэтым адбудзецца "круглы стол" з абмеркаваннем праблем лічбавага мастацтва ў нашай краіне.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

А.Дзмітрак. "Гукі Му".

Паўзмок, амаль дыскатэчнае лазернае святло, рытмічная электронная музыка, дынамічны хіп-хоп з элементамі R'n'B — усё гэта крыху здзівіла з самага пачатку. Пасля ж яшчэ шмат часу вялікая колькасць гледачоў блукала па галерэях выставачнага комплексу, з задавальненнем абмяркоўваючы фотаграфіку і лічбавыя фота нашых суайчыннікаў, а таксама творы ўдзельнікаў фестывалю з Расіі, Украіны, Літвы, Эстоніі, Малдовы, Сербіі і Нарвегіі.

Імправізацыя пачынаецца...

Пяты Міжнародны фестываль Юрыя Башмета — гэта ўжо, можна сказаць, першы юбілей. А Другая Маладзёжная музычная акадэмія (ММА) — лічы, першае падвядзенне вынікаў і далейшыя планы. Сапраўды, абодва гэтыя буйныя форумы пакінулі шмат нагод для роздуму.

Чаго майстар-класамі не вырашылі?

ММА сабрала 30 студэнтаў з дзесяці краін (летась — 17 з сямі). Дый надалей яе плануецца пашыраць. Сапраўды, ідэя правядзення цыкла майстар-класаў, што вячаюцца сумесным канцэртам навучэнцаў і прафесараў, — бліскучая і папраўдзе вечная. Бо мае на ўвазе актыўны творчы абмен паміж рознымі выканальніцкімі школамі, неабходны мастацтву. Іншая справа, што формы правядзення майстар-класаў і творчых сустрэч могуць вар’іравацца, арганізацыя — паляпшацца.

Сёлета ММА, як вядома, набыла самастойнасць, аддзялілася ад фестывалю. Яе фінансавыя і асноўныя арганізацыйныя пытанні вырашаліся Міждзяржаўным фондам гуманітарнага супрацоўніцтва краін — удзельніц СНД, а таксама Рускім канцэртным агенцтвам. Сапраўды, шыкоўны падарунак! Тым больш, што калі ад іншых краін сюды можна было накіраваць не больш за чатырох удзельнікаў, дык ад Беларусі, на правах гаспадыні, было шасцёра маладых музыкантаў. Яны атрымлівалі індывідуальныя заняткі, але прысутнічалі на гэтых майстар-класах і набірацца вопыту, навучаючыся на чужым прыкладзе, маглі ўсе

За дырыжорскім пультам — Юстус Франц.

Тым не менш, менавіта ММА “прэзентавала” нам нашых лепшых маладых выканаўцаў. Сапраўдным адкрыццём стала “наша Саша” — альтыстка Аляксандра Іванова. Калі скрыпачку Кацярыну Пукст і вяланчэліста Аляксея Багрынцава даводзілася чуць крыху часцей, дык Саша грала на вялікай філарманічнай сцэне ці не ўпершыню. А звярнуць увагу на яе можна было яшчэ раней — пад час майстар-класа Ю.Башмета, калі яна

Саліруе Пауль Бадур-Шкода.

ахвотныя. Адзіным выключэннем сталіся “закрытыя” ўрокі ў вакалістаў: мастацкі кіраўнік Маладзёжнай опернай праграмы Вялікага тэатра Расіі Дзмітрый Удовін праводзіў іх тэт-а-тэт, але выступіў публічна з запальнай прамовай, навучаючы студэнтаў, як паводзіць сябе “ў артыстах”, супрацоўнічаючы з тэатрам і менеджэрамі.

У форме майстар-класаў (цалкам або часткова) праходзілі і іншыя творчыя сустрэчы — штодзень, а часам і двойчы на дзень. Вядома, за адну гадзіну, калі майстар праслухае твор або яго фрагмент, прапанаваны студэнтам, і паспрабуе штосьці ўдасканаліць у выкананні, набрацца вопыту немагчыма. Але кожны слухач такіх “курсаў”, калі ён валодае творчым падыходам да ўсяго, што ні напаткае ў жыцці, зможа заўсёды знайсці штосьці асабіста для сябе: па-свойму інтэрпрэтаваць падкінутую ідэю ці, наадварот, не пагадзіцца з трактоўкай і, адпаведна, умацніць, абгрунтаваць уласную канцэпцыю.

Так што карысць ад ММА — безумоўная. Але планы на далейшы “прырост” удзельнікаў і, галоўнае, ахопленых спецыяльнасцей павінны спалучацца з такімі арганізацыйнымі “дробязямі”, як павелічэнне колькасці аўдыторыі (у тым ліку — для самастойных заняткаў студэнтаў), якіх у Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, дзе праводзіліся ўсе майстар-класы, не стае.

Не будзем забывацца і на тое, што яшчэ большую аддачу менавіта для нашых маладых музыкантаў здольныя прынесці майстар-класы, “размеркаваныя” ў часе па ўсім навучальным годзе, з тымі прафесарамі, якіх запрашаюць самі выкладчыкі БДАМ, арыентуючыся, што будзе больш спрыяльным для развіцця нашых нацыянальных выканальніцкіх школ. Бо задача ММА ў яе цяперашнім выглядзе, як неаднойчы падкрэсліваў артыдырэктар Юрыя Башмета, — сабраць лепшыя таленты для магчымага пра-

цягу навучання ў Маскве. Гэта, зразумела, цудоўна, але, на жаль, трапіўшы туды, назад амаль ніхто не вяртаецца: мегаполіс з яго развітой інфраструктурай у сферы культуры папраўдзе паглынае. А да таго ж, стварае добрую стартую прыступку для далёкага замежжа. Яно б і няблага (як-нітак, узнімаецца прэстыж краіны!), але ж — ці спрыяе далейшаму развіццю нашай уласнай культуры? Усё гэта — тыя няпростыя пытанні, якія аднымі майстар-класамі не вырашыць.

Майстар-клас у сценах БДАМ праводзіць Юрыя Башмет.

трымлівае сяброўскія стасункі з нашай Рэспубліканскай гімназіяй-каледжам пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. Гэта быў супермайстар-клас! Бо ёйнае выкананне найскладанага канцэрта Я.Сібеліуса вызначалася не толькі віртуознасцю (дарэчы, без ценю гэткага “голага тэхніцызму”), але і тонкім адчуваннем музыкі, і, галоўнае, зусім не дзіцячай канцэпцыйнасцю, годнай сталага выканаўцы з мужчынскай “хваткай” у

цыя), які ўгадаў старадаўнюю манеру сумяшчэння саліста і дырыжора ў адной асобе, і наш Алег Лясун.

Літаральна ў апошні момант у фестывальнай праграме ўзнік і канцэрт нашага Камернага аркестра на чале з Яўгенам Бушковым, які запрасіў саліраваць знакамітага аўстрыйскага піяніста Пауля Бадур-Шкоду. Слухачы, бы зачараваныя, у адзін голас паўтаралі: “Так наш аркестр яшчэ не граў!” Дый такіх піяністаў мы не

Пра першую скрыпку, “пабочныя партыі” і дзёрзкую цішыню

разуменні драматургіі. Узрост “выдавалі” хіба нязвычай гуллівыя, зусім не “казачна-зефірныя” флажалеты ў фінале, ды і, увогуле, надзвычай пачуццёвае прачытанне твора, у якім адбівалася не прырода Скандынавіі, а сама яе душа.

Астраномія з гастронаміяй

Прыезд удзельнікаў фестывалю Юрыя Башмета падтрымлівалі шматлікія спонсары, сярод якіх за пяць гадоў з’явіліся свае заўсёднікі. Яркіх падзей на сёлетнім фестывалі было не менш, як на мінулых. Праўда, зніклі сумесныя выступленні замежных зорак з лепшымі беларускімі салістамі (удзел у двух творах мастацкага кіраўніка фестывалю, піяніста Расціслава Крымера — па-за конкурсам): мабыць, іх замянілі дадатковыя майстар-класы зорак з нашымі студэнтамі, што ішлі не ў межах ММА. Не замовілі арганізатары да фестывалю і новы беларускі твор (у мінулыя гады такія “сусветныя

сустракалі, якія б, дайшоўшы да паўз, бязгучна “гралі” зверху клавішаў усю партыю аркестра. І гэта прытым, што напярэдадні П.Бадур-Шкода, даведаўшыся пра ММА, правёў незапланаваную лекцыю для студэнтаў і выкладчыкаў: ажно дзве гадзіны расказаў і на ўласным прыкладзе паказаў (усё — на памяць), як лепей выконваць музыку ад барока да ХХ ст. А на развітанне падарыў ноты з уласнымі кадэнцыямі твораў Моцарта.

Сярод самых запамінальных фестывальных хвілін — надзвычай бурлівае, усхваляванае, на піку рамантыкі і эмацыйнасці, выкананне Фартэпіянага квартэта Ё.Брамса, дзе першую скрыпку вёў Гідон Крэмер, выступленне яго ансамбля “Крэмерата Балтыка” з надзвычай “сваім” выкананнем квартэта Бетховена, пазбаўленым кантрастаў, але напоўненым пульсаваннем думкі. Увогуле, “балтыйскі” канцэрт вылучаўся надзвычай адметнай, нешараговай праграмай, пабудаванай на творах, напісаных (ці апрацаваных) вельмі стыльна, сучасна, з вялікім эстэтычным пачуццём і сільнасцю да “агучанай цішыні”, а не плакатнай крыкліваасці. Чым не гэтка “пабочная партыя” ў “санатна-сімфанічным” фестывальным цыкле? Своеасаблівым “жанрава-каляровым скерца” можна было лічыць канцэрт ансамбля “Хортус-Музікус”, што ўшчэнт развёў міф пра “гарачых” эстонскіх хлопцаў: ад іх мелодый эпох Сярэднявечча і Адраджэння, прасякнутых імправізацыямі, патыхала такім творчым пошукам і завадным музычным гумарам, што канцэрт праляцеў вокамгненна!

Дзякуючы А.Любімаву музыка Ё.Гайдна атрымалася не размерана-бюргерскай або прыпудрана-саладжавай, а гэткай задзірыстай і адначасова лёгкай, элегантнай, бы фірменнай, востра паперчанай салацік з агародніны. Ёй імпагнаваў і заліхвацкі Фартэпіяны канцэрт Б.Бартака, у крайніх частках якога хацелася б больш вольнасці, дзёрзкасці, атмасферы гульні ад аркестра.

... Да шостага па ліку фестывалю — роўна год. Значыць, можна пачынаць вызначацца з яго праграмай. Бо, як вядома, лепшая “імправізацыя” — тая, што была добра падрыхтавана.

Фота Юрыя ІВАНОВА

Ансамбль “Хортус-Музікус”.

скарыла сваёй тонкай музычнасцю, прыгажосцю гуку, тым бляскам у ваках, што будзе залогам далейшага паляпшэння развіцця маладой выканаўцы.

Глыбока сімвалічным падалося і тое, што правядзенне ММА быццам “папярэджаў” канцэрт сімфанічнага аркестра нашага Вялікага тэатра, дзе саліравала 16-гадовая карэйская скрыпачка Эстэр Юу, якая даўно пад-

І зноў — пра вайну... Тэма гэтая не сыходзіць з тэатральных падмосткаў, хвалюючы сваёй пра-нізлівасцю і шчымлівасцю. Аб ёй — і спектакль “Каханне Лізы і Ягора” Палескага драматычнага тэатра імя Івана Мележа з Мазыра. І няхай вас не ўводзіць у зман знешняя нейтральнасць самой назвы п’есы, напісанай Георгіем Марчуком, — спектакль мазыран звяртае нас да зусім іншых аспектаў таго жахлівага перыяду айчынай гісторыі.

У цэнтры ўвагі — гісторыя простаі беларускай жанчыны Браніславы (Алена Кашаед), што ў гады вайны ратавала дзяцей з яўрэйскага гета, расказаная яе сынам. Жахлівія і мала зразумелыя дзіцячому розуму падзеі акупацыйнага жыцця, тыя супярэчлівыя ўражанні, якія яны пакінулі, асэнсоўваюцца сённяшнім днём — праз думкі і разважанні ўжо немаладога героя. І мы, глядачы ў зале, назіраем за імі нібыта праз глыбіню часу,

ком. Ён свядома “расплойвае” спектакль на асобныя пласты, скрэсліваючы павароты сюжэтных ліній амаль што да схематызму. Дзякуючы гэтаму, рэжысёр намагаецца ўпісаць бытапісную гісторыю з мноства падзейных і псіхалагічных адгалінаванняў у структуру прытчы. Перад намі — вобраз ваеннага ліхалецця, які высвечвае характары людзей і раскрывае іх абліччы. Паралельна існуе гісторыя дзіцячага ўспрыняцця тых гадоў: у ёй маленькія

Паміж палюсамі

Пад павелічальным шклом: ратуючы будучыню

якая, адначасова, становіцца для нас і павелічальным шклом, што бязлітасна высвечвае ўсе расколінкі і дэфекты чалавечых узаемаадносін.

Рэжысёр спектакля Раман Цыркін актыўна працуе з драматургічным матэрыялам, прапанаваным Георгіем Марчу-

шасцігадовага Ягор (Раман Цыркін-малодшы) з Лізай (Ксенія Сянюк) засяроджана і нават крыху адмежавана ад цэнтральных падзей гуляюць на авансцэне “ў домік” — заўсёдную дзіцячую забаву. Трэцім жа сло-ем пастаноўкі з’яўляецца сучаснае “жыццё” закадравага голасу Ягора-дарослага (Валерыя Шухкевіч), што ў чарговы раз асэнсоўвае ўласны лёс ды і настроі сучаснага грамадства праз вяртанне да ўрокаў, якія ён малым атрымаў у час вайны: ад маці, ад суседзяў, ад Жыцця.

У коле “ваенных” спектакляў апошніх гадоў адметнай рысай мазырскай пастаноўкі з’яўляецца адмаўленне ад імкнення да пераасэнсавання тых жахлівых падзей: ні аўтар, ні рэжысёр не імкнуцца да гэтых “сенсацый”. Яны надзвычай канкрэтна расставяюць акцэнт паміж добрым і дрэнным, прымальным і недапушчальным. І ў гэтай, няхай сабе ў нечым архаічнай, форме сцэнічнага аповеду бачыцца шчырае жаданне аўтараў спектакля не проста “пагаварыць пра вайну”, а сёння, на пачатку XXI стагоддзя, сказаць, што нават адкрываючы новыя факты і звесткі пра яе, нязменнымі на ўсе часы застаюцца галоўныя паняцці — Дабрыні і Чалавечнасці.

Тэатр выводзіць глядачоў у зале на размову аб каштоўнасці чалавечага жыцця. У той або іншай форме персанажы спектакля выказваюцца, сцвярджаючы гэты пастулат. Вось толькі для кожнага з іх каштоўнасць жыцця вымяраецца ў розных адзінках. У гэтым сэнсе двума палярнымі персанажамі выступаюць Яніна Піліпаўна (Алена Чыжык) і паліцай Віталь (Юрый Шмак). Адзін з іх чапляецца за жыццё любой цаной, заўляючы, што галоўнае — клапаціцца пра ўласную скуру і дабрабыт, другая, настаўніца, лічыць, што нельга жыць на свеце без пачуцця маральнасці і справядлівасці. А паміж гэтымі палюсамі — простая жанчына, якая бачыць толькі адно: падобных да сябе жанчын, якія просяць аб самым дарагім: уратаванні іхніх дзяцей. І яна з дрыготкай у каленях і страхам у душы “змагаецца” з вайной сваім спосабам: ратуючы маленькае і пакуль што зусім безабаронае будучае чалавецтва, наш сённяшні дзень.

Тацяна КОМАНАВА
На здымках: Яніна Піліпаўна ў выкананні Алены Чыжык; Браніслава (Алена Кашаед) і Ягор (Раман Цыркін-малодшы).

Марыкс, “Машэка” і ...

У Дзяржаўным музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры адбылося ўрачыстае адкрыццё выстаўкі “Беларуская драматургія на Купалаўскай сцэне”, прысвечанай 90-годдзю Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы.

У аснову юбілейнай экспазіцыі пакладзены эскізы, макеты, касцюмы, афішы, праграмы і фотаздымкі спектакляў па п’есах беларускіх драматургаў.

У музеі можна пазнаёміцца з эскізамі дэкарацыі да спектакляў “Кастусь Каліноўскі” і “Машэка” 20-х гг. XX ст. знакамітага тэатральнага мастака Аскара Марыкса, з эскізамі касцюмаў да спектакляў

“Паўлінка” і “Прымакі” 1940-х гг. Барыса Малкіна, з эскізамі дэкарацыі да спектакляў “Кацярына Жарнасек”, “Пялюць жаваранкі”, “Выбачайце, калі ласка!” 1940 — 60 гг. мастака Івана Ушакова... Наведвальніку выпадае магчымасць пабачыць унікальныя фотаздымкі 1920-х гг. з фондаў музея.

Выстаўка імкнецца ахапіць увесь перыяд развіцця беларускай драматургіі на Купалаўскай сцэне, таму, акрамя рарытэтных матэрыялаў 20-30-х гг. мінулага стагоддзя яна змяшчае эскізы і макеты да спектакляў апошняга дзесяцігоддзя, такіх, як “Пінская шляхта”, “Дзікае паляванне караля Стаха”, “Хам”. Запомніліся на адкрыцці выстаўкі і

выступленні колішняга шматгадовага мастацкага кіраўніка тэатра, народнага артыста Беларусі Валерыя Раеўскага, заслужанай артысткі Беларусі Зінаіды Зубковай, загадчыка музея трупы Клары Мізгайла. Яны падзяліліся з наведвальнікамі сваімі ўспамінамі аб творчым жыцці тэатра.

Тацяна КАНДРАТОВІЧ, навуковы-супрацоўнік экспазіцыйнага аддзела музея
На здымках: сцэна са спектакля “Машэка” (1923 г.); Стэфанія Станюта ў ролі Дзіяны ў спектаклі “Дурная для іншых, разумная для сябе” (1940 г.).

Гульні з класікамі,

або Канцэпцыі фрагментаў

Студыя “Летапіс” Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” прэзентавала адразу дзве біяграфічныя стужкі, прысвечаныя легендарным постацям беларускага слова. Карціна Яўгена Сяцко “Свет Караткевіча” і Ірыны Волах “Зоська Верас” распавядаюць аб жыцці і творчасці класікаў нацыянальнай літаратуры. Кожны з рэжысёраў падышоў да сваёй задачы арыгінальна, паспрабаваўшы за невялікі час перадаць праз экран значнасць згаданых постацей.

Карціна Яўгена Сяцко з’явілася ў год святкавання 80-годдзя аўтара “Каласоў пад сярпом тваім”, “Дзікага палявання караля Стаха” ды іншых знакавых для беларусаў твораў. Пабудавана яна па класічнай біяграфічнай схеме: рэжысёр разам з аўтарам сцэнарыя Уладзімірам Марозам вядуць аповед ад нараджэння будучага пісьменніка да яго заўчаснага сыходу. Перад глядачом паўстаюць краявіды этапных для жыццяпісу Уладзіміра Караткеві-

колькасць “белых плям”, даследаванне якіх можа даць вельмі цікавы матэрыял для экраннай дакументалістыкі.

Тое ж тычыцца выкарыстаннага ў “Свете Караткевіча” ілюстрацыйнага матэрыялу. Здымачная група наведвала ды сумленна зафіксавала вышэйзгаданыя, знакавыя для Караткевіча, мясціны, а таксама людзей, з якімі лёс зводзіў пісьменніка. Аднак большасць гэтых здымак не мае сэнсавага значэння і выступае толькі фо-

ча мясцін: куткі роднай Аршаншчыны, мур сабораў і сцены філфака Кіеўскага дзяржаўнага ўніверсітэта, украінская вёска, дзе два гады настаўнічаў, Рагачоў, у якім жыў пасля вяртання на Радзіму, ды сціплы мінскі кабінет... Нягледзячы на, здавалася б, вялікую насычанасць візуальнага шэрагу, функцыя асноўнага расказчыка аддадзена рэжысёрам закадраваму тэксту. Маналагічны аповед “пад карцінку” колькі разоў перарываецца інтэрв’ю з экспертамі, якія надаюць вобразу Караткевіча ў стужцы Яўгена Сяцко пэўную афарбоўку. Прысутнічае ў фільме і хроніка ў выглядзе фотаздымкаў ды фрагмента тэлевізійнага запісу святкавання юбілею пісьменніка ў 1980 годзе.

Па сваёй форме “Свет Караткевіча” бліжэй да адукацыйнай перадачы, прызначанай для тых, хто толькі пачынае ці-

нам для дыктарскага аповеду. Дарэчы, закадравы тэкст у стужцы, хаця і прасякнуты пэўным пафасам, на жаль, не нясе нейкай асаблівай эмацыйнай нагрукі. Высокія трагічныя ноткі “Свету Караткевіча”, на жаль, ніяк не дапамагаюць глядачу, асабліва — маладому, адчуць рознабачковы характар асобы творцы і яго кнігі.

Стужка Ірыны Волах “Зоська Верас” карацейшая па часе — 10 хвілін (“Свет Караткевіча” — 27), але выглядае куды больш цэласнай. У ёй прысутнічаюць усе тыя ж элементы, што і ў фільме Яўгена Сяцко, аднак ілюстратыўны матэрыял у выглядзе фотакартак куды больш цікавы і насычаны. Карціна ў асноўным пабудавана на эфекце параўнання: архіўныя фатаграфічныя віды гарадоў, лёсавызначальных для пэўнага Зоські Верас (Людвікі Свіцкай-Войцік) — Гродна, Мін-

кавіцца асобай пісьменніка. Натхнёныя жаданнем распавесці аб біяграфіі пісьменніка, аўтары, аднак, ахвяравалі шматлікімі фактамі яго жыцця і творчасці: у стужцы адсутнічаюць многія назвы і сапраўды важныя даты. Непасрэдны “свет” Уладзіміра Караткевіча паказаны надта фрагментарна; пасля прагляду застаецца незразумелым, якім чынам злопец з Оршы, няхай сабе і выпускнік спытнай навучальнай установы са шляхецкімі каранямі, стаў самым папулярным беларускім аўтарам... Канцэпцыя “Свету Караткевіча” відавочна супярэчыць сама сабе: калі фільм разлічаны на неафітаў, дык варта было зрабіць яго больш інфармацыйна насычаным; калі ж аўтарам хацелася выказаць асабістую павагу Уладзіміру Сямёнавічу і яго творчасці, тады карціна павінна была выглядаць больш арыгінальна. Нават пры беглым аглядзе творчай і жыццёвай спадчыны Караткевіча можна вылучыць вялікую

ска, Вільні, — вельмі трапна змяняюцца сучаснымі кадрамі тых жа мясцін ды будынкаў. Такім чынам, гісторыя ў стужцы Ірыны Волах не толькі ажывае, але аказваецца найпрост звязанай з сучаснасцю. Закадравы тэкст з’яўляецца ў фільме “Зоська Верас” асноўнай сувязной канструкцыяй, якая, тым не менш, гарманіруе з візуальным шэрагам. Фрагменты біяграфіі пісьменніка, фота- і кінахроніка дапамагаюць дасягнуць галоўнага станючага эфекту карціны: адчування старасвецкай атмасферы і характару гераіні. Стужка Ірыны Волах — невялікі, але насычаны нарыс, які мае на мэце зацікавіць масавага глядача адной са знакавых постацей нацыянальнага адраджэння пачатку XX стагоддзя. Падаецца, такую задачу яна выконвае.

Антон СІДАРЭНКА
На здымках: кадры з фільмаў “Зоська Верас” і “Свет Караткевіча”.

Адраджэнне і развіццё сяла: самадастатковасць аддзела культуры

Атамная электрастанцыя, як вядома, будзе ўзведзена на тэрыторыі Астравецкага раёна. Мяркуецца, што першая яе чарга пачне дзейнічаць у 2016 годзе. Старшыня Астравецкага райвыканкама Адам Кавалька перакананы: раён — на парозе надзвычайных і лёсавызначальных змен. Астравеччына на сёння — выключна сельскагаспадарчая па сваёй вытворчай структуры. Але ўжо цяпер у гарпасёлку з'явілася сучаснае жыллё для будаўнікоў АЭС, поўным ходам вядзецца пашырэнне пад'язных шляхоў. Узнікне станцыя — на парадкі павялічыцца насельніцтва рэгіёна. Натуральна, значным чынам пашыраецца ў маштабах і сацыякультурная структура.

Па меркаванні Адама Кавалькі, рэгуляваць гэтымі працэсамі ўнікальнага пераўтварэння — гонар для любога кіраўніка. Гонар, але і адказнасць — бязмежная. Да прыкладу, установы культуры гарпасёлка і сяла, як перакананы старшыня Астравецкага райвыканкама, хоць і выходзяць сёлета на выкананне зададзеных паказчыкаў, але да заўтрашняй дзейнасці ва ўмовах глабальных змен у значнай ступені яшчэ не гатовы. Начальнік аддзела культуры Сяргей Сяўко ставіцца да ўласнай самарэалізацыі не менш прынцыпова, таму культурныя работнікі гарпасёлка і сяла працуюць сёння ва ўнікальным рэжыме падрыхтоўкі. Словам, стандартная "сціпласць" калег з іншых раёнаў і абласцей, што кажуць: "У нас усё, як ва ўсіх", Астравеччыне ўжо цяпер ніяк не пасуе.

Народ пытаецца і прапануе

"Пакуль ад часу адстаём"

Невыпадкава, напэўна, атрымалася, што асноўныя праблемы рэгіянальнай культуры агучылі якраз не, так бы мовіць, пабочныя назіральнікі, а менавіта гарпасялковыя і сельскія работнікі галіны. Пагадзіцеся, досыць сімпатычная тэндэнцыя памкненняў да прафесійнай самадастатковасці.

Мікалай Сафранкоў, начальнік гаспадарчай групы аддзела культуры:

— Структура наша не мае аўтамабіля, перабіваемся, як той казаў, "выпадковым" транспартам. А аб'ёмы работ у нас — далёка не малыя: толькі сёлета на бягучых рамонтах устаноў культуры ў аграгарадках асвоілі 70 мільёнаў рублёў...

Святлана Карэўна, дырэктар Гервяцкага дома рамёстваў:

— Вельмі малое памяшканне ў Дома рамёстваў: усяго толькі адзін пакойчык у мясцовым СДК. Да таго ж, няма ў гэтым пакойчыку вокнаў, а значыць — і дзённага святла. Між тым, займаецца ў нашых гуртках 12 дзетак, перш-наперш ім належныя ўмовы патрэбны. Няма пакуль і салона па рэалізацыі сувеніраў, а турыстаў у Гервятах заўжды шмат: усе жадаюць на наш знакамiты касцёл паглядзець, якому на Беларусі няма роўных...

Алена Мікалаеўна, служачая з Астраўца:

— Шкада, што няма ў райцэнтры музея. Вось павялічыцца неўзабаве насельніцтва раёна, а нам, як быццам, і давесці гасцям немагчыма, што Астравеччына мае адметную гісторыю. А калі хто з іх запытаецца, чаму назвы ў нашых вёсак такія ўнікальныя: Палесціна, Малі, Філіпаны, Чэхі, Германішкі, Літвяны, дык хто ім патлумачыць?..

Ганна Якубцэвіч, бібліятэкар аграгарадка "Рытань", што быў здадзены летась:

— Сорамна казаць, але няма ў нашай сельскай бібліятэцы камп'ютара. А ў зоне абслугоўвання ўстановы — 18 населеных пунктаў, а гэта — 500 чытачоў... Словам, пакуль ад часу адстаём.

Старшыня Астравецкага райвыканкама Адам КАВАЛЬКА пагадзіўся на сустрэчу адразу і без спасылак на відэавочную занятасць. Аргументаваў годна: сустрэча з прэсай — частка ягонаў працы. Маўляў, перспектывы раёна як і праблемы яго — пытанні галосныя, а эфектыўнае іх вырашэнне — справа дзяржаўная, а значыць — агульная. Таму загадзя абумоўлены мною гадзінны рэгламент сустрэчы быў у добрым сэнсе слова значна "парушаны" на карысць газеты. У гаворцы прымаў удзел і начальнік аддзела культуры Астравецкага райвыканкама Сяргей СЯЎКО.

Яўген РАГІН:

— Адам Дзмітрыевіч, як, на ваш погляд, павінен працаваць сёння аддзел культуры напярэдадні надзвычайных сацыяльных змен?

Адам КАВАЛЬКА:

— Кіраўнік нашай дзяржавы падпісаў Указ, паводле якога пер-

шая атамная станцыя ў Беларусі будзе ўзводзіцца менавіта на астравецкай плячоўцы. І гэтае рашэнне наўпрост лаўплывала і на развіццё нашай культуры. Раней у рэгіёне быў такі кірунак: давесці да ладу ўстановы культуры ў Астраўцы, у цэнтрах сельсаветаў. Цяпер мы пачалі думаць пра карэннае змяненне і колькасці гэтых устаноў, і прафесійнасці, якасці іх працы... У райцэнтры сёння — 8,5 тысячы насельніцтва, а ў момант пуску першага рэактара будзе 30 тысяч. Ужо распрацаваны генплан развіцця Астраўца, ён — на стадыі зацвярджэння. Думаю, цягам месяца працэдура будзе завершана. У снежны мяркуецца канчаткова сфарміраваць межы Астраўца, надаць гарпасёлку гарадскі статус. Ён узяраў ў сябе тры сельскія населеныя пункты. І, натуральна, найпершая наша задача — стварэнне належнай сацыякультурнай інфраструктуры. Пабудуем 4 школы, 12 дзіцячых садкоў... Значна пашырыцца і сетка устаноў культуры, таму аддзел павінен пра-

цаваць цяпер у выключна напружаным рэжыме. Тым больш, што на развіццё культуры дзяржава выдаткоўвае больш за 110 мільярдў рублёў.

Яўген РАГІН:

— Сяргей Лявонцэвіч, вы "насычалі" генплан у частцы яго культурнага складніка. Канкрэтызуйце, калі ласка, свае прапановы.

Сяргей СЯЎКО:

— Будучы пабудаваны яшчэ дзве ДШМ (адна ўжо ёсць), маштабны Культурна-дасугавы цэнтр

вы цэнтр у Астраўцы, да прыкладу, будзе высокатэхнічнай устаноўай, і тут спецыяліст без адукацыі стане проста баластам.

Яўген РАГІН:

— Горад, несумненна, акажацца ўзорам для сяла... Дарэчы, якая тут сёння сітуацыя з выкананнем Дзяржпраграмы яго адраджэння і развіцця?

Адам КАВАЛЬКА:

— 3 рамонтам устаноў культуры, як вы пераканаліся, ніякіх праблем...

людзі? У вёсках Малі, Гервяты — вялізныя СДК, а гаспадароў сапраўдных не было... Такі прыклад прыкладу: ёсць сельская бібліятэка ў вёсцы Палушы, і ёсць вялізны пасёлак Гудага з дзвюхтысячным насельніцтвам, а ўся моладзь ідзе ў Палушы, таму што там маладая бібліятэкар — "запальнічка", бо хлопцаў і дзяўчат якраз-такі за сабой вядзе... І яшчэ сітуацыя: Гервяты — вялізнае сяло, цудоўны аграгарадок, тут дыхтоўны СДК, а моладзь ідзе ў пошуках адпачынку ў вёску

Каб скласці банк патэнцыялу Астравеччыны...

"Перадстартавая"

Кінаканцэртная зала ў Астраўцы, якую аддзел культуры пакуль без асаблівай для сябе выгады арандуе ў кінапракатчыкаў.

з дзвюма глядзельнымі заламі (адна — на 700 месцаў, другая — на 300), боўлінг-клубамі і сваім тэлебачаннем, бібліятэкай з камп'ютарнымі класамі... І ў кожным мікрараёне горада прадугледжана па маладзёжным цэнтры... Новае памяшканне атрымае, урэшце, Дом рамёстваў у Астраўцы...

З'явіўся рэальны шанц увасобіць мары ў жыццё. З усяго, што ёсць у сферы культуры на Беларусі (дзій не толькі), выбіралі лепшае... Безумоўна, наперадзе — напружаная праца.

Адам КАВАЛЬКА:

— Нам неабходна вельмі сур'ёзна заняцца ў раёне маладзёжнай палітыкай, фарміраваннем кадравага складу устаноў культуры. Я перакананы, гэта цяпер выключна важна. На сёння ж, лічу, нашы кадры няздольныя працаваць з аддачай у рэчышчы плануемых змен... Мы адсочвалі развіццё аналагічных "атамных" гарадоў Расіі, Францыі, Вялікабрытаніі, Украіны. Усё вельмі няпроста. Так, мы пастараліся пралічыць уласную будучыню — не толькі ў аб'ёмных паказчыках, але і ў грашовых. Цяпер усё зводзіцца да кадраў. Якімі будучы самадзейнае мастацтва, эстрада, што за накірункі дзейнасці абяраць для сябе школы мастацтваў, два нашы дамы рамёстваў?

Яўген РАГІН:

— Банк патэнцыйных кадраў ужо існуе?

Сяргей СЯЎКО:

— Даслалі свае прапановы ва ўпраўленне культуры Гродзенскага аблвыканкама, у Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь... Дасуга-

Варона, бо там ёсць неблагі арганізатар цікавых спраў... Вось такіх кіраўнікоў нам і не стае ў буйных сядзібах сельскіх гаспадарак. А яшчэ з паўдзiesiąтка гадоў таму ў нас і ў буйных вёсках асаблівага развароту не было. За тэрыторыю (якраз цягам гэтага тэрміну і кіруе аддзелам Сяргей Сяўко) зроблена, калі не шмат, многае.

Яўген РАГІН:

— І усё ж: якой бачыцца кадравая палітыка?

Адам КАВАЛЬКА:

— Я заўжды імкнуўся сканцэнтравана лепшых спецыялістаў у Астраўцы, які павінен ператварыцца ў штаб па эфектыўнай метадычнай падтрымцы сяла. Хоць і не выключаю таго, што ў вёсках з'явілася ўжо шмат цікавых прафесіяналаў... Я памятаю, як дзесяць гадоў таму прыступіў да працы ў Астраўцы ў якасці старшыні райвыканкама. Не было ж ніякіх умоў для маладзёжнага адпачынку. Частка на стадыёнах сядзела, а частка — у парку, дзе на здаровы лад жыцця і намёку не было! Прыблізна тое ж убачыў і на сяле. Для таго, каб зацікавіць моладзь, спачатку неабходна было ства-

Дэталі да агульнай карціны

Палесціна, Чэхі і Малі...

Па меркаванні начальніка аддзела культуры Астравецкага райвыканкама Сяргея Сяўко, гэтыя і іншыя "геаграфічныя" назвы вёсак з'явіліся ў раёне цягам пазамінулага стагоддзя, калі на радзіму вярнуўся першы консул Расіі ў Японіі, вандроўнік, палітык і мецэнат Іосіф Гашкевіч. Ягонаў выбітнай постаці ў будучым музеі Астраўца будзе адведзена пачэснае экспазіцыйнае месца.

У райцэнтры музея няма, але ў вёсцы Барані 2 кастрычніка ўжо з'явіўся яго філіял — Дом-музей пісьменніка Казіміра Сваяка. Сённяшняя неадкладная задача — стварыць музей раённы.

Вось меркаванне намесніка старшыні Астравецкага райвыкан-

кама па сацыяльных пытаннях Віктара Свіла:

— Гэта будзе "візітоўка" — тэматычны музей, канцэнтрацыя экспанатаў якога тлумачыцца слогамам "Сем колераў нацыянальнай вясёлкі". Сёння ў нас жывуць беларусы, палякі, літоўцы, не парываюцца гістарычныя сувязі са шведамі, немцамі... Этнічную ўнікальнасць і адлюструем у музейнай справе. Аўтар ідэі — Адам Мальдзіс. Паверце, мёртвым музей не будзе, бо ў раёне рэалізоўваецца найважнейшы дзяржпраект: будоўля атамнай станцыі. Насельніцтва раёна значна павялічыцца. І музей павінен захаваць гісторыю старога сельскагаспадарчага раёна, павінен пачаць летапіс раёна новага — індустрыяльнага...

Фонд для музея ёсць, экспанатаў хапае. Няма пакуль будынка. Па словах Віктара Свіла, для гэтага стане прыдатны будынак колішняга вадзянога млына, які цяпер перададзены на баланс аддзела культуры.

Старшыня Астравецкага райвыканкама Адам Кавалька (злева) і начальнік мясцовага аддзела культуры Сяргей Сяўко.

Адам КАВАЛЬКА:
— Ніякіх сакрэтаў: спонсарская дапамога — як знешняя, так і ўнутраная.

Яўген РАГІН:
— Ці прадугледжана вамі ў перспектыве канкурэнцыя на культурнай прасторы раёна? Ці аддзел культуры тут манапаліст?

Адам КАВАЛЬКА:
— Без канкурэнцыі руху наперад няма... Вы, напэўна, маеце на ўвазе нашы рэстараны, дзе не толькі патанцаваць прапануюць... Лічу, што яны не павінны быць канкурэнтамі нашаму аддзелу культуры, якому ўжо цяпер неабходна займаць усе магчымыя нішы культурнага абслугоўвання насельніцтва.

Яўген РАГІН:
— Гарадскі лесапарк стаў такой нішай?

нае абгрунтаванне мэтазгоднасці аб'яднання кінавідапракату і аддзела культуры. Сам пракат, як гэта цяпер добра бачна, сябе ўтрымліваць не можа. Таму ад стратнага прадпрыемства будзем з часам пазбаўляцца.

Яўген РАГІН:
— Вы часта, Адам Дзмітрыевіч, наведваеце канцэрты мастацкай самадзейнасці. Ці ёсць прэтэнзіі да іх якасці?

Адам КАВАЛЬКА:
— За дзесяць гадоў маёй працы ў раёне ўсялякае было. У 2000 — 2003-м не мог ніяк зразумець: чаму культура ў нас такая адсталая? Пачаў ездзіць на дні сельвыканкамаў, дзе разглядаліся пытанні гандлю, адукацыі, аховы здароўя, культуры... Паставіў задачу пракан-

першым канцэрце, што я ўбачыў у Астраўцы, дзеці-танцоры выйшлі на асфальтавы пляч у адных... шкарпэтках, бо чэшак у іх не было. Мы потым доўга з гэтым разбіраліся, высвятлялі: што ж трэба нашай культуры ў першую чаргу, каб не выглядаць, мякка кажучы, занядбанай?..

Яўген РАГІН:
— Я зноў — аб праблемах. У бібліятэцы аграгарадка "Рытань" няма камп'ютара, а мясцовая спецыялістка ўмее ім карыстацца і чакае, калі займее выхад у Інтэрнэт.

Сяргей СЯЎКО:
— Я цудоўна ведаю пра гэтую праблему. Грошы на набыццё тэхнікі ў нас ёсць: у выніку аптымізацыі ўстаноў культуры нядаўна быў прададзены з аўкцыёну будынак

Эвалюцыя патрабуе кадраў

Райвыканкамаўская "лятушка" з "К"

рыць належную матэрыяльную базу ўстаноў культуры. Гэты этап мінуў. Цяпер патрэбна якасць мерапрыемстваў, і тут без высокага прафесіяналізму проста не аб'ясціся.

Яўген РАГІН:
— План па аказанні платных паслуг у раёне сёлета выконваецца з вялікім напружаннем. У гэтым, лічыце, — таксама паказчык кадровай прафесіяналізму?

Адам КАВАЛЬКА:
— Завітала да мяне аднойчы дырэктар РДК Святлана Куцько і кажа: "Для таго, каб зарабляць дастаткова, трэба больш канцэртаў даваць, а сцэнічныя касцюмы мы самі шьем..." Пытаюся: "Навошта вы гэта робіце? Колькі грошай на касцюмы неабходна?" Аказалася, — шэсць мільёнаў. Натуральна, знайшлі мы гэтыя грошы... Я да чаго: калі чалавек — на месцы, дык ён ва ўсіх сферах дзейнасці імкнецца самарэалізавацца, у тым ліку і ў пазабюджэтай, але не заўжды гэта атрымліваецца з аб'ектыўных прычын... Кажу пра прэстыж прафесіі. Калі з'явіцца ў клубах і бібліятэках сапраўдныя інтэлектуалы, дык і планы з лёгкасцю будуць выконвацца.

Сяргей СЯЎКО:
— Усё гэта, натуральна, так, але я, да слова, і падаткаабкладанне пазабюджэтай дзейнасці крыху прапанавалі бы знізіць. А то пакуль так атрымліваецца: зарабляем мы, скажам, сто тысяч, шэсцьдзясят з іх ідуць на падаткі, а трэба яшчэ за камуналку заплаціць, зарплату выдаць... У выніку рэальны даход не перавышае самі працэнты.

Адам КАВАЛЬКА:
— А я думаю, не да месца тут нейкія палёгкі. Трэба зрабіць так, каб у культуры, у тым ліку сельскай, працаваць было выгадна, каб мы конкурс вакансій на пасаду кіраўніка СДК абвясчалі. Тады кожная ўстанова неўзабаве стане брэндавай.

Яўген РАГІН:
— А на сёння колькі іх?

Сяргей СЯЎКО:
— Гэта РДК, Дом рамёстваў у Астраўцы, Літоўскі цэнтр у Рымдзюнах, пра які "Культура" пісала два гады таму...

Адам КАВАЛЬКА:
— Скажу сцісла: брэндам для Астравецкага раёна павінен служыць аддзел культуры. Але над гэтым трэба працаваць і працаваць.

Яўген РАГІН:
— Давайце канкрэтызем далейшыя мэты.

Адам КАВАЛЬКА:
— Хачу, каб на канцэрты нашай самадзейнасці людзі ішлі з большай ахвотай, чым на выступленні заездных зорак. І не толькі на канцэрты... Я ўсё пра тое ж: па маім загадзе першай камп'ютарызавалі сельскую бібліятэку ў Завідзіненце. З той проста прычыны, што амаль усе мясцовыя дзеткі пасля заняткаў у школе беглі менавіта ў гэтую бібліятэку — сапраўды брэндавую для наваколля.

Старадаўні млын, дзе размесціцца неўзабаве раённы музей.

Яўген РАГІН:
— Я даведаўся сёння, што ў адзеле культуры з транспарту — па сутнасці, адна старэнькая "Волга". Таксама праблема.

Адам КАВАЛЬКА:
— Трэба прадугледзець гэта ў бюджэтных асігнаваннях... Зрэшты, грошы для гэтага ёсць... Згодны, транспарт патрэбны.

Сяргей СЯЎКО:
— Вельмі вялікія грошы плацім за арэнду аўтобусаў для выязных канцэртаў. Арэнда, па сутнасці, усе нашы заробкі "з'ядае".

Адам КАВАЛЬКА:
— Ніколі не адмаўляюся фінансаваць культуру. Канкрэтныя сумы грашовых уліванняў з раённага бюджэту ўжо былі агучаны.

Яўген РАГІН:
— І гэта прытым, што раён да туючы на 80 працэнтаў. Мо раскрыеце фінансавы сакрэт?

Адам КАВАЛЬКА:
— Пакуль не даб'юся таго ніяк. Набыў аддзел надзіманую горку. Можна падключыць гандаль і зарабляць на атракцыйна-рэальныя грошы. Не сыходзіць у спрыяльны для выніковай працы час у адпачынку, а — зарабляць...

Яўген РАГІН:
— Мы ўшчыльную падышлі да канкрэтных праблем...

Адам КАВАЛЬКА:
— Адна з іх — недахоп харэаграфіі. Што могуць зрабіць два спецыялісты, калі ў раёне чатыры з паловай тысячы дзяцей?

траляваць усе сельскія ўстановы. А ў Цюменішках на той час якраз працаваў у школе мастацтваў Сяргей Сяўко. Аказалася, што праца з насельніцтвам тут пастаянна лепшая, чым у райцэнтры. Запытаўся ў тагачаснага начальніка аддзела культуры: "Чаму так атрымалася?" Гэта ж няблага ў Рытані сельскія культуротнікі дзейнічалі. Пачаў збіраць лепшых у райцэнтр. Так Сяўко стаў кіраваць раённай культурай.

Яўген РАГІН:
— Кіраўнік раёна адказвае за ўсё. Але якая са сфер дзейнасці, якая райвыканкамаўская структура вам мілейшая за ўсё?

Адам КАВАЛЬКА:
— Заўжды закладаю на "руц" — чатыры "пальцы": гэта медыцына, адукацыя, культура і жыллёва-камунальная гаспадарка. Аднолькава важныя для мяне і нашага насельніцтва дзялянкі працы. Але, мяркуючы па штогадовых матэрыяльных укладаннях, культура ўсё ж вылучаецца. І тлумачэнне тут простае: чалавек пастаянна прагне свята. А яго нам стварае аддзел культуры. І яшчэ немалаважны нюанс: выдаткаваныя грошы культура заўжды паспяхова асвойвае, чаго іншым разам не скажаш пра нашу адукацыю... Значыць, у адзеле культуры і кіраўнік — на месцы, і падначальны яму калектыву на многае здольны... Памятаю, як ледзь сэрца ў мяне не абарвалася, калі на

СДК у вёсцы Газа. Так што даўгоў па Дзяржпраграме адраджэння і развіцця сяла, калі казаць пра камп'ютарнае забеспячэнне, у нас не будзе.

Яўген РАГІН:
— Вернемся да генеральнай тэмы нашай размовы. Перспектывы ў раёна — унікальныя, аналагаў на Беларусі не маюць. Вас чакаюць пяць гадоў сістэмнай эвалюцыі, але і пяць гадоў выпрабаванняў: гаспадарчых, арганізацыйных, творчых. З якімі пачуццямі, эмоцыямі ўваходзіце ў новую пяцігодку?

Адам КАВАЛЬКА:
— Ёсць фраза, што Сяргей Лявонцэвіч у мяне "пазычыў": "Не страшна, а — цікава". У гэтым — сутнасць таго, чаму я не сышоў з пасады старшыні райвыканкама, хоць было шмат прывабных прапаноў. Але... Не ў кожнай дзяржаве, не кожны год прымаюцца лёсавызначальныя рашэнні аб будаўніцтве атамнай станцыі, аб змяненні статусу райцэнтра, аб пашырэнні магчымасцей раёна... У мяне ўжо цяпер 40 — 50 працэнтаў рабочага часу ідзе менавіта на гэты, выключна важны для нашай краіны, аб'ект... Гэта сапраўды цікава: быць у цэнтры падзей, што найпрост паўплываюць на дабрабыт усёй Беларусі.

Яўген РАГІН,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Астравецкі раён — Мінск
Фота аўтара

Дэталі да агульнай карціны

Калі методдыка — платная

У Раённага метадычнага цэнтра народнай творчасці ёсць свой план па аказанні платных паслуг. Сёлета ён складае 3 мільёны 500 тысяч рублёў. Як запэўнівае кіраўнік установы Вольга Турубарава, заданне будзе выканана без перашкод. Як жа зарабляюць метадысты? Не толькі на аналітыцы, але і на творчасці.

верак высвятляецца, што пэўнае мерапрыемства вясковых клубнікаў не карыстаецца сярод насельніцтва асаблівым попытам, мета-дэцэнтр бярэ на сябе функцыю "гуляючага трэнера". Інакш кажучы, тлумачыць Вольга Рычардаўна, метадысты самі ладзяць на вясковых сцэнах самыя розныя платныя імпрэзы, рэалізоўваючы ўласныя творчыя праекты. Білеты на такія мерапрыемствы заўжды раскупляюцца. Словам, за адзін раз і вучэбны практыкум для супрацоўнікаў СК ды СДК ладзіцца, і грошы ў "скарбонку" РМЦНТ ідуць. А клубнікам — "фінансавы" ўрок: ці самім крэатывам зарабляць, ці саступаць сцэну "канкурэнтам".

У мета-дэцэнтры — сем спецыялістаў, што пастаянна курыруюць сельскія клубныя ўстановы па самых розных кірунках масавай работы. Калі пад час рэгулярных пра-

Прайшоў год з часу правядзення сумеснага міжраённага семінара бібліятэчных работнікаў Навагрудскай і Карэліцкай ЦБС. Сёлета гэты вопыт прадоўжаны. На базе Навагрудскай і Іўеўскай ЦБС адбыўся чарговы міжраённы семінар “Арганізацыя якаснага абслугоўвання насельніцтва аграгарадкаў”. Яго ўдзельнікі — прадстаўнікі 25 аграгарадцоў бібліятэк абодвух раёнаў, з іх 13 устаноў — на Навагрудчыне, у ліку якіх — чатыры публічныя цэнтры прававой інфармацыі і пяць мультымедыяных цэнтраў.

Другі міжраённы

На бібліятэчным семінары выступае начальнік аддзела культуры Навагрудскага райвыканкама Аляксандр Карачан.

За два дні наведана шэсць аграгарадцоў устаноў: Усялюбская сельская бібліятэка, Цэнтр сацыяльна значнай інфармацыі, Ладзеніцкая сельская і Пятрэвіцкая сельская бібліятэкі Навагрудскай ЦБС; Юрацішкаўская гарпасялковая, Ліпнішкаўская бібліятэка-краязнаўчы цэнтр, Геранёнская сельская бібліятэка Іўеўскай ЦБС, а таксама абедзве цэнтральныя ўстановы.

Кожная з іх “абараняла” свой прырытэтны накірунак дзейнасці. У Навагрудскай ЦБС прадэманстравана работа па рэалізацыі інфармацыйнай, адукацыйнай і культурна-масавых задач. Бібліятэкары правялі майстар-класы па забеспячэнні насельніцтва сацыяльна значнай інфармацыяй, фарміраванні культурна-маральнага асяродка вёскі. Калегі з Іўеўшчыны паказалі дзейнасць па адраджэнні і захаванні народнай спадчыны, выхаванні ў дзяцей патрыятычных пачуццяў і беражлівых адносін да прыроды.

Бібліятэкары аграгарадкаў Навагрудскай ЦБС самастойна ствараюць электронныя прэзентацыі, выдаюць

памяткі, буклеты, бібліяграфічныя паказальнікі. Усё гэта было прэзентавана калегам з Іўеўшчыны. Паказаны электронныя прэзентацыі вёсак Уселюб і Пятрэвічы. Ладзеніцкая СБ пахвалілася сваімі выданнямі па фарміраванні здаровага ладу жыцця ў маладзёжным асяродку.

Кіраўніцтва аддзела культуры і ЦБС, а таксама загадчыкі аддзелаў цэнтральных раённых бібліятэк казалі аб арганізацыі ўстаноў у аграгарадках. Былі абмеркаваны канцэпцыя фарміравання фондаў, а таксама новыя магчымасці абслугоўвання, звязаныя з укараненнем публічных цэнтраў прававой інфармацыі. Засяроджвалася ўвага на асобе бібліятэкара: менавіта ад яго падрыхтаванасці залежыць якасць абслугоўвання чытачоў. Пад час сустрэчы былі паказаны спецыяльныя і агульнакарыстаўніцкія сайты для бібліятэкараў.

Фаіна МАЛЮЖЭНЕЦ,
загадчык

аддзела бібліятэчнага маркетынгу
Навагрудскай цэнтральнай
раённай бібліятэкі

Кот Нафаня і Жар-птушка

У Палацы культуры Маладзечна адкрылася першая персанальная выстаўка мастацкіх вырабаў Вікторыі Капуцкай пад назвай “Чароўныя вобразы”.

Яшчэ ў пачатковай школе настаўніца Алена Грыб заўважыла ў Вікі здольнасці да малявання. Менавіта яна і параіла бацькам аддаць дзяўчынку ў мясцовую Дзіцячую мастацкую школу. Так тыя і зрабілі. Пасля дзевяціга класа Вікторыя паступіла ў Маладзечанскае музвучылішча на аддзяленне дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, у 2009-м пасляхова яго скончыла. А з восені мінулага года з’яўляецца членам народнага клубнага аб’яднання “Майстар”.

У выставачнай зале Палаца культуры экспануюцца мастацкія вырабы з ільну, паперы, саломкі. Кожная работа адмет-

ная па-свойму. Адрознівае яркая “Жар-птушка”, не пройдзеш міма “Ляснога вартуніка”, прыпынішся і каля выцінанкі “Жаночая доля”...

Ёсць тут і пано, лялькі, мяккія цацкі. Няма міфалагічных істот: дамавікі, кот Нафаня, павучок, мухі, кажан...

Прадстаўлены творы аб’яднаны ідэяй адлюстравання сутнасці чалавецтва праз індывідуальнае і эмацыянальнае ўспрыманне. У работах Вікторыі вобразнасць перадаецца аўтэнтычным, сімвалічным і рэалістычным метадамі. Зрэшты, залішне казаць, што выстаўка “Чароўныя вобразы” створана на аснове беларускай міфалогіі і фальклору.

Надзея СТАНКЕВІЧ
Маладзечна

На здымку: гледчамі экспазіцыі сталі мясцовыя школьнікі.

У маленькай Барані ёсць некалькі калектываў, якія адраджаюць мясцовыя народныя традыцыі. Адным з найстарэйшых з’яўляецца ансамбль народнай музыкі і песні “Крынічанька”, што быў створаны ў мясцовым Палацы культуры ў 1988 годзе.

Калектыву спявае песні, якія былі запісаны пад час фальклорных экспедыцый па Аршанскім раёне. Гэтыя творы не апрацоўваюцца, а спяваюцца з усімі этнафанічнымі асаблівасцямі рэгіёна. Так былі сфарміраваны праграмы з купальскіх, жніўных, вясельных, калядных песень. Удзельнікамі “Крынічанькі” быў пастаўлены шчадроўскі абрад “На аладкі” паводле фальклорных запісаў ад яго ўдзельнікаў.

У складзе ансамбля — пятнаццаць чалавек рознага ўзросту. Усе яны спяваюць, танчаць, граюць на розных музычных інструментах: гармоніку, баяне, скрыпцы, барабана, лыжках.

А цяпер — аладкі!

“Крынічанька” дае шмат канцэртаў у Оршы і па раёне, а таксама ў Віцебску, Дуброўне, Лёзне, Мінску... Калектыву браў удзел у Міжнародным фестывалі фальклору “Азёрная Літва” ў г. Вісагінасе, у VI Міжнародным фестывалі “Вянок дружбы” ў Бабруйску і Міжнародным фальклорным фестывалі “Балтыка” ў Краславе, што ў Латвіі.

Пры “Крынічаньцы” існуе таксама і дзіцячы калектыв-спадарожнік “Шчодрыкі”. У 2002-м апошняму было прысвоена найменне ўзорнага.

Вячаслаў ШПАКОЎСкі,
кіраўнік народнага ансамбля
“Крынічанька”
Барань

“Мамзэлька” для пакалення next

Удзельнікі пленэру ганчароў у музеі, прысвечаным гэтаму рамяству.

“Мамзэлька” — так называюць у Гараднай гліняны гаршчок на адзін кілаграм збожжа. Назве — пяць стагоддзяў...

У вёсцы Гарадна прайшла фальклорна-этнаграфічная экспедыцыя ў рамках рэалізацыі сумеснага праекта Еўрапейскага Саюза і Праграмы развіцця ААН “Устойлівае развіццё на мясцовым узроўні”. З ініцыятывай “Прадоўжым жыццё палескай “мамзэлькі” выступіў аддзел культуры Столінскага райвыканкама. Мэта акцыі — захаванне і развіццё ганчарнага промыслу, а таксама самабытнасці вёскі Гарадна. Партнёрамі па рэалізацыі праекта з’яўляюцца

мясцовы Цэнтр ганчарства, аддзел традыцыйнай культуры Брэсцкага абласнога грамадска-культурнага цэнтра.

Нагадаем чытачам, што гэтая работа па рэалізацыі праекта ўжо выканана. Напрыклад, у Цэнтры ганчарства ўстаноўлены шклянныя вітрыны для экспанавання традыцыйнага посуду 1950-х гадоў, пры аздабленні якога выкарыстоўваўся ангобны роспіс, што цяпер не ўжываюцца. Размясціліся тут і вырабы ўдзельнікаў I Міжнароднага пленэру ганчароў. Набыты сучасны ганчарны круг, які працуе бяшумна, значна аблягчаючы працу. Прайшоў тут “круглы стол” “Адаптацыя традыцыйнага ганчарнага промыслу да сучасных умоў”, а таксама “Гараднянскі кірмаш” керамікі.

У нашым Гарадку ёсць Дом рамёстваў і фальклору. Тут працуюць 11 майстроў, якія ўзначальваюць 14 гурткоў. Рамеснікі сістэмна адраджаюць традыцыйныя лоза- і саломкапляценне, ткацтва, вязанне кручком...

Чарговая мастацкая выстаўка ў РДР атрымала назву “Майстар і Час” і распавядала пра творчасць майстра Васіля Сіманковіча.

Васіль Паўлавіч кіруе гуртком па лозапляценні. У экспазіцыі ён прадставіў пано, вазачкі для раслін, падносы, талеркі, выгляд якіх пацвярджае: традыцыйнае рамяство — сапраўднае мастацтва.

Васіль Сіманковіч пастаянна кажа: “Лепшы спосаб для творчага самаствярджэння — гэта паспрабаваць навучыць свайму ўменню іншага, перадаць свае веды, досвед, каб наша традыцыя мела гарантываны працяг”. Трапіць у гурткі Дома рамёстваў і фальклору — вялікая ўдача для дзяцей і іхніх бацькоў. Сярод гурткоўцаў, да прыкладу, Саша Давыдаў — вельмі яркі талент. Стаў ён студэнтам Віцебскага тэхналагічнага ўніверсітэта, але ў вольны ад вучобы час працягвае працаваць разам са сваім

У Гарадную з фальклорна-этнаграфічнай экспедыцыяй прыехалі загадчык аддзела традыцыйнай культуры Брэсцкага АГКЦ Ларыса Бычко, метадысты аддзела Наталля Юрко і Ганна Пракаповіч, знакаміты кераміст з Брэста Васіль Логвін. Да іх далучыліся метадыст раённага арганізацыйна-метадычнага цэнтра Людміла Пуляк, дырэктар Цэнтра ганчарства Алімпіяда Леанавец, дацэнт кафедры этналогіі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Вольга Лабачэўская і вядомы фотамастак Георгій Ліхтаровіч. Пад час экспедыцыі яны сустрэліся з патомнымі ганчарамі вёскі, зрабілі фотаздымкі, падрыхтавалі відэа- і аўдыязапісы размоў з майстрамі пра традыцыйны занятак. Такім чынам быў зафіксаваны ўвесь працэс работы: ад нарыхтоўкі гліны да продажу вырабаў, уключаючы паездкі з таварам далёка ад дому. Зроблены таксама і запісы аўтэнтычных спеваў, якія будуць расшыфраваны музыказнаўцамі і пакладзены на ноты.

— Здавалася б, Гарадна — адзіны ў Беларусі цэнтр ганчарства, дзе ганчарны промысел існуе ў аўтэнтычным стане да цяперашняга часу, — кажа Васіль Логвін, — а мясцовыя дзеці, аказваецца, не ведаюць усяго працэсу работы з глінай. Таму неабходна паспець вывучыць і задокументаваць старыя традыцыі ганчарнага промыслу, каб перадаць вопыт і ўменне майстроў дзецям і моладзі.

Сабраны пад час экспедыцыі матэрыялы папоўняць музейную экспазіцыю і дадуць больш поўнае ўяўленне аб ганчарнай традыцыі Гараднай, а таксама могуць паслужыць асновай для стварэння альбома-манаграфіі пра ганчарнае мястэчка Гарадна.

Галіна ГАШЧУК
Столін

У гурток — па конкурсе

Заняткі гуртка вядзе Васіль Сіманковіч.

настаўнікам — Васілём Сіманковічам. Гэткі ж інтарэс да дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва — у гурткоўцаў Юрыя Чыркова, Леаніда Конана...

Сын і дачка Васіля Паўлавіча, хоць і вучацца ва ўніверсітэтах, але не забываюцца на мастацтва, з якім капісці пазнаёміў іх бацька. Сын па-ранейшаму працягвае займацца лоза- і саломкапляценнем, а дачка — вышываннем.

Аліна БАСТАВА
Гарадок

Гульня ў пераўвасабленне

Пахмурны будзённы дзень пакідаў мала надзей на прыемныя сюрпрызы. Прадзершыся праз звыклы для цэнтра Мінска тлум, збочваю ў арачку на пра-спекце Незалежнасці, хутка знаходжу патрэбны адрас, націскаю на званок — і апынаюся ў звычайнай кватэры, высокія столі якой дазволілі ператварыць яе ў фотастудыю.

— Ну што, хіба я не падобная да бельгійскай прынцэсы? — з парога чую словы Святланы Стацэнка.

Знакаміты “трэнер”, чые выхаванцы двойчы прыносілі нашай краіне перамогу на дзіцячым “Еўрабачанні”, прыдзірліва параўноўвала свой адбітак у люстэрку з жывапісным партрэтам спадкаемкі бельгійскага трона, які стаў побач.

— Напэўна, у нас з Яе Высокасцю Астрыд вельмі розныя жыццёвыя клопаты, але ў ейным вобразе я пачуваюся ўтульна, — рэзюмавала яна.

Квартэт: Даніла Казлоў, Юрый Дземідовіч, Андрэй Кунец і Андрэй Смаляк.

Да 20 лістапада, калі Мінск стане сталіцай дзіцячага “Еўрабачання”, засталася яшчэ багата часу, але флюіды гэтай падзеі адчуваюцца і сёння. Сур’ёзная заяўка на самы арыгінальны, крэатыўны і густоўны “трыб’ют” конкурсу ўжо пададзена. Чарговы этап “ажыўлення” карцін Андрэя Смаляка адбыўся з удзелам беларускіх герояў дзіцячага “Еўрабачання”. Зазначым, іх выявы, поруч з іншымі героямі цыкла, упрыгожаць найпрэстыжнейшыя выставачныя залы Беларусі ўжо ў самым бліжэйшым часе. “Якія?” — запытаецца вы. Як кажуць аўтары, гэта пакуль сакрэт.

Карнавал

у прадчуванні балю

І сапраўды, новае амплуа ёй пасавала ідэальна — мабыць, не толькі старанніям мадэльера ды візажыста. Хіба што тыпова заходні стыль прынцэсы быў дапоўнены славянскай абаяльнасцю ды эмацыйнасцю.

Доўгая і тэхнічная складаная фотасесія не стаміла яе ўдзельнікаў. Яна ператварылася ў карнавал, аднолькава захапляльны для мадэлей і арганізатараў, для дзяцей і дарослых.

Карнавал, з уласцівай яму атмасферай бурлівай ды нязмушанай творчасці, здавён стаў “кодавым словам” мастацкай практыкі Андрэя Смаляка. Дзякуючы крэатыўным і арганізатарскім здольнасцям жонкі, музы і сцворцы мастака Волгі, якая і выступіла аўтарам ідэі ажыўлення карцін, дух карнавалу набыў новае, аб’ёмнае вымярэнне, пакінуўшы плоскасць палатна. Вобразы жывапісных палотнаў апынуліся ў рэчаіснасці, а рэальныя людзі, у сваю чаргу, часова ператварыліся ў жывапісныя вобразы.

Зрэшты, назіраючы за ходам фотасесіі, можна было лёгка пераканацца ў тым, што гэты праект існуе зусім не дзеля фармальна-эксперыментальнага мастацтва. Мастак паслядоўна кіруецца яшчэ адным сваім крэда: дарыць людзям радасць. Бо карнавал — гэта не навуковая канферэнцыя. Галоўная яго мэта — насыціць сваіх удзельнікаў яркімі ўражаннямі ад гульні ў дзівосны пераўвасабленні.

На правакацыйную ў нечым прапанову паспрабаваць сябе ў новым вобразе ахвотна

адгукнуліся тыя, хто прывыкаўся пільна сачыць за ўласным іміджам. Пад час мінулае фотасесіі ўдзельнікамі карнавалу стала сям’я Мірных, у пазамінулю — сям’я Ярмоленкаў...

— Такім знакамітага лідэра “Сяброў” вы яшчэ ніколі не бачылі, ці не так? — мастак паказвае здымак Анатоля Ярмоленкі ў выглядзе героя “Чырвонага віна”.

Андрэй Смаляк адразу дадаў, што ўдзельнікі яго праекта — не проста мадэлі, функцыя якіх абмяжоўваецца выкананнем чужой волі. Для мастака важныя моманты непасрэднай спантан-

Даніла Казлоў на фота і палатне. Хутка дзве выявы спалучацца ў адну жывую карціну.

Здымачная група па “ажыўленні” карціны “Пасля балю”.

най творчасці і сцворчасці. І ён шчыра радуецца, калі прапанова “паствараць разам” знаходзіць водгук у яго герояў.

Дробязі — у фокусе

Тандэм Смалякоў у кулуарах часам абвінавачваюць у “таннным піяры”. У якасці контраргумента адносна “таннасці” варта прывесці нават не тыя сумы, у якія абыходзіцца гэты праект (кожны вобраз патрабуе касцюма!), а адну малазначную, на першы погляд, дэталю.

У камандзе, што арганізавала фотасесію, была і флейтыстка Прэзідэнцкага аркестра Рэспублікі Беларусь Таццяна Кармазінава. Яе заангажавалі на здымкі з адзінай мэтай: прафесійна “паставіць пальчыкі” тым героям, якія будуць пазіраваць з гэтым улюбёным інструментам мастака, але “па жыцці” ім не валодаюць. Ці шмат хто звярнуў бы ўвагу на такую дробязь, як камбінацыя пальцаў Андрэя Кунца або Юры Дземідовіча? Але датклівы перфекцыянізм, уласцівы гэтаму праекту, не пакідае месца нават для самых нязначных недапрацовак.

“У нашым родзе ўсе галасістыя”

У кухні, часова ператворанай у грэмёрку, дарослыя абмяркоўвалі шматлікія рацэпты перамогі на “Еўрабачанні”: аналізавалі мінулы досвед, дзяліліся ўласнымі гіпотэзамі і спрачаліся, ці сапраўды шакалад так ужо шкодзіць голасу, як пра гэта хтосьці дзесьці сказаў. А ў самым кутку сядзеў сціплы і нешматслоўны хлопчык з кубкам гарбаты і пірожным. Да дыскусій дарослых ён ста-

віўся на дзіва спакойна, хаця яны тычыліся найперш менавіта яго. Складалася ўражанне, нібы беларускі ўдзельнік сёлетага дзіцячага “Еўрабачання” Даніла Казлоў зусім не пераймаецца тымі страсцямі і хваляваннямі, без якіх не абыходзіцца ніводзін такі конкурс.

— На сцэне я ўжо і сёння пачуваюся даволі ўпэўнена, — без усялякага апломбу кажа спявак. — Хаця, вядома, над нумарам яшчэ трэба працаваць і працаваць.

Гледзячы на гэтага сціплага хлапчука, было цяжка ўявіць яго ў цэнтры ўсеагульнай увагі мільёнаў глядачоў. Але сам Данік не баіцца згубіцца або разгубіцца на сцэне “Мінск-Арэны”.

— Па шчырасці, для мяне нават страшней, калі меней людзей, — прызнаўся юны спявак. — А ў вялікай зале, наадварот, пачуваюся больш упэўнена.

Жыццё ў Данілы цяпер вельмі напружанае. На здымкі ён прыехаў адразу пасля рэпетыцыі. А потым — адразу на цягнік і ў родную Жабінку, за тры сотні кіламетраў ад Мінска. І гэтак, прынамсі, раз на тыдзень, калі не часцей. На праблемы ў школе Данік не скардзіцца: адносіны з аднакласнікамі за апошні час асабліва не змяніліся.

— Гэта надзіва светлы хлапчук! — падзялілася Волга Смаляк сваімі ўражаннямі ад знаёмства з Данікам. — Ён выпраменьвае столькі добрай энергіі!

Данілу не ўласцівая і яшчэ адна фобія, якой так часта пужаюць юных спевакоў дарослыя: страта голасу. “У нашым родзе ўсе галасістыя”, — кажа ён.

За час здымак Даніла паспеў трохі пасябраваць са сваім папярэднікам — Юрам Дземідовічам. Ён таксама не мае боязі страціць голас. І, здзіўляючы сваёй грунтоўнасцю, распавядае пра тое, што галоўнае — працягваць метадычна працаваць над сабой.

Шляхецкія забавы або "комплекс прэстыжу"?

Ларнетка, фрак і камізэлька

Шляхецкі лад жыцця па сваёй сутнасці быў арыентаваны на сярэднявечныя нормы саслоўна-карпаратыўнай этыкі, рыцарскага ідэалу. Разам з тым, побыт шляхты павольна змяняўся, у тым ліку пад уплывам знешніх фактараў, скажам, у сувязі з уздзеяннем, звязанымі з новымі эканамічнымі і сацыяльна-палітычнымі рэаліямі.

З другой паловы XVIII ст. пачалі ладзіцца балі па французскім узору, а вось абраднасць сацыяльна палярызавалася, пра што можа сведчыць працэс знікнення некалі агульных для розных класаў этнасу элементаў культуры. Як і ў Заходняй Еўропе, XVIII ст. на Беларусі стала векам музыкі — часам, калі гэты від мастацтва заняў пачэснае месца побач з жывапісам, архітэктурай, скульптурай. У дадзены перыяд кожны магнат лічыў ледзь не абавязковым трымаць інструментальную або вакальна-інструментальную капэлу. А, тыя, у сваю чаргу, не саступалі еўрапейскім: аркестры М.К. Агінскага, А.Тызенгаўза лічыліся аднымі з лепшых ва Усходняй Еўропе. Шляхцічы стваралі музыку і самі, яна суправаджала іх у побыце: гучала на імянінах, балях, абедрах, сесіях трыбуналаў, хаўтурах.

Сярэдняя і дробная шляхта пры-

у пэўнай ступені характар індывідуалізму праявіўся ў формах баўлення вольнага часу — нястрымнай заўзятасці да баляў і паляванняў. Аб вялікіх зменах побыту ў канцы XVIII ст., звязанымі з замежнымі, пераважна французскімі, уплывамі, сведчыў гісторык Ежы Крашэўскі. Згодна з яго назіраннямі, змяніліся літаральна ўсе бакі жыцця: традыцыйным стаў строй кшталту фракка, камізэлькі, з'явілася парфума, ларнеткі. Сам стыль жыцця стаў іншы — больш гарэзлівы: жанчыны з імпаттам пачалі падарожнічаць, моладзь замест адукацыі і службы з большай ахвотай бавіла час у тэатрах, карчмах, бильярдных.

Такія тэндэнцыі былі акрэслены яшчэ ў "Прамове Мялешкі" XVII ст., дзе аўтар адмоўна ставіцца да знешняй дэструкцыі мясцовага ладу жыцця. Імкненне да раскошы, пачуццёвай дробязнасці ў побыце звязана з дэвальвацыяй этыкі традыцыйнага, старажытнага сарматызму, ідэалам якога быў мужны, непераборлівы ў побытавых стасунках, просты і шчыры, адданы ідэям рыцарства, Айчыны воін-шляхціч.

Беларускія "анклавы"

З нагоды гадавіны Сталыпінскай рэформы, калі адбывалася масавае перасяленне беларусаў у Прыбайкалле, Іркуцкае таварыства беларускай культуры імя Яна Чэрскага запланавала правесці навукова-практычную канферэнцыю. Як паведамілі ў таварыстве, 16 — 18 снежня ў межах форуму запланавана канцэртная праграма з удзелам фальклорных калектываў, якія выконваюць песні беларускіх перасяленцаў.

Абвешчана царскім указам ад 9 лістапада 1906 г. рэформа сялянскага надзельнага землеўладання прадугледжвала пераход зямлі ў асабістую ўласнасць, а таксама перасяленне часткі сялян у Сібір і на Далёкі Усход.

Пры гэтым, кожнаму селяніну дазвалялася выйсці з абшчыны і атрымаць у асабістую ўласнасць свой зямельны надзел. Дазвалялася таксама патрабаваць выдзялення зямлі на адным участку, куды можна было перанесці дом, і такім чынам стварыць свой хутар. Для перасяленцаў вылучаліся сродкі на праезд, кароткатэрміновыя крэдыты і бязвыплатныя грашовыя субсідыі, фарміраваліся спецыяльныя цягнікі, рыхтаваліся

раскошы, "замышаная" на спавалюбстве, жаданне не адстаць ці хаця б раўняцца на магнатаў у размаху і бляску, што склалася ў своеасаблівы "комплекс прэстыжу", патрабавалі значных грашовых сродкаў, якіх шляхціч часта не меў. У выніку даволі часта даводзілася здаваць маёнтак у арэнду, закладаць, браць бясконцыя пазыкі...

Вельмі паказальнай праявай шляхецкай куртуазнасці былі пачцівыя адносіны да жанчыны. У аснове самастойнага і досыць незалежнага становішча жанчыны, якое здаўна назіралася ў Вялікім Княстве Літоўскім, была яе эканамічная свабода, заснаваная на праве маёмаснай спадчыннасці. З другой паловы XVIII ст. пад уплывам французскай культуры жанчына зрабілася актыўнай удзельніцай балюў, салонаў. Пасля таго, як шляхцічка і мяшчанка пачалі браць актыўны ўдзел у свецкім жыцці, яны сталі аб'ектам асаблівай павагі і шанавання.

У кантэксце, уласцівым еўрапейскай культуры другой паловы XVIII ст. і яе сентыменталісцкім плыням імкнення да ўсяго натуральнага, прыроды, моцным каталізатарам чаго стала канцэпцыя "прыроднага чалавека" Ж.Ж. Русо, былі "гульні ў вясковаць" беларускай шляхты. Найбольш ярка яны праявіліся ў размешчаным каля Нясвіжа паркава-палацавым комплексе Альба. Там мясцовыя шляхцічы і шляхцічкі мелі свае сялянскія домікі, займаліся гародніцтвам і саадаводствам, апранутыя ў сялянскую вопратку, спявалі традыцыйныя песні. Прычым традыцыйная архітэктура была прадстаўлена і іншаземнымі — фінскімі, нямецкімі — хатамі. Захапленне традыцыйнай культурай праявілася і ў жаночай шляхецкай модзе, дзе досыць экзатычна спалучалася з модай на антычнае адзенне і звычайна фларыстычнага аздаблення вялікіх ракайльных прычосак.

Ігар ВУГЛІК,
кандыдат гістарычных навук
На здымках: Міхал Казімір Агінскі ў вопратцы другой паловы XVIII ст.; бутлік і люстэрка з Урыцкай мануфактуры, канец XVIII ст.

пункты прыёму і размеркавання перасяленцаў. За восем гадоў (з 1907 па 1914 гг.) з Беларусі ў Сібір перасялілася 335 366 чалавек і толькі каля 10% з іх вярнулася назад.

З гэтых лічбаў становіцца відавочна, што беларускія сяляне разумелі Сталыпінскую рэформу як магчымасць набыцця зямлі на бязмежных прасторах Сібіры. Маючы вялікія сям'і і маленькія зямельныя надзелы, нашы суайчыннікі ўспрынялі заклік агітатараў аб перасяленні ў Сібір як магчымасць выжывання.

Такім чынам узніклі цэлыя анклавы размешчаных блізка адна адной беларускіх вёсак. У прыватнасці, паводле архіўных даных, толькі ў Тулунскім раёне Іркуцкай вобласці з 157 вёсак, утвораных пад час правядзення Сталыпінскай рэформы, 124 вёскі былі беларускія. І сёння ў іх можна пачуць беларускае слова, убачыць захаваныя абрады і

Нагодай у чарговы раз абмеркаваць гісторыю роду Радзівілаў стала Рэспубліканская навукова-практычная канферэнцыя "Радзівілы ў рэлігійным жыцці, развіцці сакральнага дойлідства і мастацтва беларускіх земляў XVI — першай трэці XX стагоддзяў", што, па традыцыі, прайшла ў старадаўнім Нясвіжы і была прысвечана памяці мастацтвазнаўцы, рэстаўратора і пісьменніка Савы Ямшчыкова.

Што ў інвентары Фарнага?

Удзельнікі і госці маштабнага форуму найперш наведалі залу святочных пасяджэнняў Нясвіжскай ратушы, дзе адбылося ўрачыстае адкрыццё канферэнцыі, у якой выказалі жаданне прыняць удзел вядомыя даследчыкі матэрыяльнай і духоўнай культуры Беларусі. У прыватнасці, доктар філалагічных навук, прафесар, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі Адам Мальдзіс распрацаваў прапановы аб прыняцці пах выдання "Радзівілаўскай энцыклапедыі".

І ўсё ж пераважная большасць выступленняў была прысвечана непасрэдна дзейнасці Радзівілаў у рэлігійным жыцці краіны. Сярод іншага, пра ролю магната роду ў развіцці рэфармацыйнага руху на землях Беларусі распавяла вядучы палеограф Нацыянальнага гістарычнага архіва

Рэспублікі Беларусь Людміла Іванова. Іншымі вучонымі пад час канферэнцыі раскрываліся аспекты ўзаемаадносін Радзівілаў і ўніяцкай царквы ў XVIII ст., распаўсюджвання Радзівіламі каталіцызму ў Крычаўскім старостве.

Пра ўнікальны Інвентар Нясвіжскага фарнага касцёла Божага Цела 1931 года падрабязна распавяла намеснік дырэктара па навуковай рабоце Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Нясвіж" Галіна Кандрацьева. А для таго, каб убачыць, што ўяўляе з сябе храм сёння, для ўдзельнікаў форуму адбылася экскурсія па Нясвіжскім фарным касцёле, дзе, да таго ж, прайшоў канцэрт арганнай музыкі з твораў Э.Гірдо.

К.А.
На здымку: Фарны касцёл у Нясвіжы.

Інтэрпрэтацыя баявой сякеры

Жупраны, вядомыя многім дзякуючы паэту Францішку Багушэвічу, а таксама навакольным вёскам, захоўваюць шэраг таямніц мінуўшчыны. У прыватнасці, у вёсцы Галіны Жупранскага сельсавета супрацоўнікамі Інстытута гісторыі НАН Беларусі былі выяўлены фрагменты ўнікальнай ляпной керамікі і асобныя часткі жалезных прадметаў.

Па словах малодшага навуковага супрацоўніка аддзела археалогіі першабытнага грамадства Інстытута гісторыі Зоі Харытанавіч, было прынята рашэнне прадоўжыць далейшае даследаванне гэтай тэрыторыі. У выніку спадзяванні апраўдалі сябе: менш чым праз год на месцы вёскі быў выяўлены археалагічны комплекс, які ўключае гарадзішча, селішча гнездавага тыпу і два курганы.

Усяго археолагі разам з валанцёрамі даследавалі тэрыторыю плошчай 136 квадратных метраў. Дзякуючы іх намаганням выяўлена велізарная колькасць (некалькі тысяч адзінак) фрагментаў аблітай керамікі III — VII стагоддзяў, нажы, даволі рэдкі для Беларусі фрагмент баявой сякеры жалезнага веку, пражкі, 20 гліняных прасліц. Па словах Зоі Харытанавіч, у Беларусі падобныя знаходкі керамікі выяўлены толькі ў яшчэ адным селішчы — у вёсцы Засвіры Мядзельскага раёна.

Усе рэчы, знойдзеныя пад час раскопак, пасля апрацоўкі і інтэрпрэтацыі будуць перададзены ў Раённы краязнаўчы музей. А пра вынікі ўнікальнага археалагічнага даследавання супрацоўнікі Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук падра-

бязней пазнаёмяць шырокую грамадскасць 12 лістапада пад час навуковай канферэнцыі ў Ашмянах.

Тым не менш, ставіць кропку ў гэтым даследаванні яшчэ рана. Праца ў гэтай мясцовасці будзе працягвацца ў наступным годзе і мусяць прынесці шмат новых і цікавых адкрыццяў.

І яшчэ. У адным з сёлетніх нумароў "К" быў змешчаны матэрыял пра ўнікальны архітэктурны комплекс у вёсцы Баруны Ашмянскага раёна, некаторыя будынкі якога знаходзяцца ў заняпадзе. Нам стала вядома, што нядаўна юныя жыхары Ашмяншчыны ўнеслі свой уклад у добраўпарадкаванне базыльянскага манастыра. Да гэтай важнай справы далучыліся члены райкама БРСМ, навучэнцы аграрна-тэхнічнага каледжа, а таксама вучні Барунскай сярэдняй школы.

Плануецца, што такая акцыя атрымае свой працяг і ў далейшым.

Кастусь АНТАНОВІЧ
На здымку: сякера-кельт з арнамантам, VIII — VII стст. да н.э. (з фонду Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь).

Пачну я сваё апавяданне непасрэдна з успамінаў майго героя: «Маё ўяўленне як мастака больш за ўсё хвалююць старыя фатаграфіі з сямейных альбомаў. Яны валодаюць гіпнатычнай уласцівасцю: людзі з невядомымі мне біяграфіямі ўглядаюцца ў мяне здалёку, са свайго мінулага, зачароўваюць сваімі таямніцамі, нараджаюць нейкае містычнае пачуццё. Гэты погляд, уважлівы, сканцэнтраваны, скіраваны непасрэдна ў твае вочы, як бы запрашае да дыялога — дыялога душ. У ім я бачу заклік, ад якога ўнікае сум, журбота, а то і нейкае хваляванне, неспакой. І калі я «сустракаюся» з гэтым таемным персанажам на палатне і вяду з ім нямую размову, губляю адчуванне часу...»

Дарчы, калі Барыс выязджаў за мяжу, акрамя 15 сваіх карцін, якія яму родная краіна дазволіла ўзяць з сабой, ён прыхапіў — так, для памяці — і невялічкую папку старых сямейных фатаграфій, тады яшчэ не ведаючы, як гэтыя здымкі пасля адгукнуцца ў ягоных пошуках зусім новай выяўленчай мовы ў мастацтве жывапісу. Але першааснова той ідэі, што вось ужо 30 гадоў бліскуча рэалізоўваецца на палотнах, ляжыць, як ні дзіўна, яшчэ ў далёкай маладосці творцы ў роднай Беларусі, на возеры Нарач. Неяк адным цудоўным днём ён з сябрам, гуляючы ўдоўж берага возера, зайшоў у бліжэйшую хатку, каб выпіць вады. Дзверы былі прачыненыя. Калі ўвайшлі ў святліцу, дык убачылі фантазмагарычную карціну: на сэнніку ляжаў нябожчык. Побач — моўчкі, не звяртаючы ўвагі на няпрошаных гасцей, сядзела яго старая жонка. І больш — нікога. Але што яшчэ ўразіла Барыса, дык гэта даўні сямейны фотаздымак на сцяне вельмі добрай якасці. І там, на саламяным сэнніку, таксама ляжаў нябожчык са свечкай у руках! А ззаду — група сваякоў з крыжам, і ўсё — уважліва, затаішы дыханне — глядзелі ў чорнае вока фотакамеры. Амаль што тэатральная мізансцэна, якая, аднак, геніяльна адлюстроўвала рэальны момант жыцця... І, можа, упершыню, яшчэ не ўсведамляючы таго да канца, Забораў у гэтых статычных, унутрана напружаных позах адчуў тую душэўную энергетыку, што так незвычайна застыла ў позірках, у выразе вачэй гэтых невядомых людзей... І, магчыма, у тых чалавечых поглядах мастак ужо тады пранізліва адчуў нейкую таямніцу чужога жыцця як частку свайго ўласнага. А Парыж праз гады толькі высвецціў, узмацніў, павялічыў гэтае дзіўнае адчуванне. З яго, уласна кажучы, усё і пачалося...

Барыс Забораў: «Ёсць нейкая псіхалагічная розніца ў мастакоўскім успрыманні жывой прыроды і прыроды, зафіксаванай на старой фатаграфіі. Фатаграфія дае мне абсалютную свабоду для фантазіі наконт таго або іншага вобраза. Але ў сваіх карцінах я амаль ніколі не карыстаюся фатаграфіяй у поўным аб'ёме. Гэта можа быць выбраны персанаж без усякай атрыбутыкі, што мяне прыцягвае, і на гэтым вобразе я сканцэнтрую сваю ўвагу. Часам жа выяўляю на сваім «героі» дэталі касцюма і іншыя атрыбуты ў яго атачэнні. І яны ў дадзеным выпадку вельмі важныя для поўнага раскрыцця маёй задумкі».

Цікава, што фатаграфіі Барыс Забораў выкарыстоўвае толькі пэўнага перыяду: з канца XIX стагоддзя па 30-я гады XX-га. Чаму? Мастак лічыць, што, пераважаючы гэты час нейкім чынам прысутнічае ў нашай памяці (ва ўсялякім выпадку, не так аддалены ад нас, каб страціць сваю вобразнасць, маляўнічасць) і, па-другое, па-ранейшаму з'яўляецца рэальнасцю, знаёмай па кінамагнатографе, сямейных альбомах, непасрэдных успамінах нашых бліжэйшых продкаў.

Чалавек па азначэнні самотны; хіба гэта не відавочна, калі ўзіраешся ў вочы незнаёмых людзей на пажоўклых здымаках? Іх жыццё аддзелена ад нас часовай адлегласцю, але не настолькі далёкай, каб яно, гэтае жыццё, згубіла сваю празрыстасць. Хаця не заўсёды разумела, ці яно выплывае з свайго адзіноцтва, ці ў яго пагружаецца. У карцінах Заборава прастора ніколі не бывае пустэчай. Ягоная прастора — жывая пругкая субстанцыя, спрашаваная часам. І стварэнне гэтай матэрыі займае ў мастака практычна ўвесь час, а персанажы, арганічны

ўключаныя ў тканіну дадзенай прасторы, часта проста як бы знікаюць у таемным міражы. І гэта, на мой погляд, з'яўляецца вельмі ўдалай і прычынавай знаходкай мастака ў рашэнні новых для еўрапейскага мастацтва вобразна-псіхалагічных і пластычных задач.

Галоўны ж метад у жывапісе Заборава — імправізацыя. Ён ніколі не робіць эскізаў, хаця кожную задуму карціны «пракручвае» ў галаве. Праўда, не заўсё-

ён марыў яшчэ з дзяцінства. Што вызначыла ягоны жыццёвы шлях? Пытанне — няпростое, але тут, я думаю, не трэба шукаць чыста ідэалагічных прычын, як гэта часта ў свой час акцэнтавалі некаторыя. Тое была, так бы мовіць, творчая эміграцыя, што і пацвярджае сам Барыс Абрамавіч: «Калі я пачаў у Парыжы з блага ліста сваё рамясто, дык адсёк усё сваё мінулае жыццё. Я вельмі добра зразумеў, што маё падарожжа на Запад стане ад-

новым сябрам: ад Алега Цалкова і Атара Іяселіяна да Таніна Гуэра і Анатоля Васільева, ад Віктара Някрасава да Веніяміна Смахова і Анатоля Гладзіліна... І ўжо, калі не памыляюся, праз два гады ў парыжскай галерэі Клода Бернара адбылася першая выстаўка работ Заборава, а праз нейкі час яго жывапісныя творы пабачылі глядачы Германіі і Японіі, Галандыі і Італіі, Аўстрыі і ЗША, масквічы і пецяярбургчы — больш за 30 персанальных выставак! Забораў не забываўся і на сваю маці-Радзіму, некалькі разоў прыязджаў: першы раз — у 1994-м, удзельнічаў у Міжнародным пленэры Марка Шагала ў Віцебску, апошні — у мінулым го-

довых забудовы, звялых кветак, патрэсканай мэблі, кніг. Такім чынам, старая студыйная фатаграфія, дакладней кажучы, культура «дапатопага» фота, прыцягнула ўвагу мастака ў якасці мадэлі для ягоных прыглушаных шэравата-рудых карцін і ўвабрала ў сябе нейкі працяглы ў часе і прасторы гістарычны вопыт. Такая фатаграфія з'явілася для Заборава залатым фундаментам, дзе ён з настальгічным смуткам і журбой выбудаваў свой вобраз напружанага маўклівага свету, з якім мы сталучаны нябачнымі генетычнымі павязямі. Ягоныя карціны, прынамсі, для мяне, даюць адчуванне вечнага руху часу і адначасова напамінаюць пра канечнасць

26 кастрычніка ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі адбудзецца святочны вернісаж нашага земляка, выдатнага мастака сучаснасці Барыса Заборава, прымеркаваны да яго 75-годдзя. Арганізавалі выстаўку Міністэрства культуры Беларусі, Міністэрства культуры і камунікацый Французскай Рэспублікі, Міністэрства замежных спраў Францыі, Міністэрства замежных спраў Беларусі, Пасольства Францыі ў Рэспубліцы Беларусь, Пасольства нашай краіны ў Францыі, а таксама галерэя "Дэ Бюсі" (Парыж).

У пошуках страчанага часу

Б.Забораў. «Хатка».

ды ведае, што атрымаецца ў выніку. У працэсе працы змяняецца многае, часам зусім нечакана для аўтара: такую школу праходзілі ўсе вялікія творцы. Але «фініш» — толькі за ім. Толькі ён ведае: скончана карціна ці не.

...Я ўзгадаю Барыса Заборава тых бласпалёных шасцідзесятых — сямідзесятых гадоў, калі мы былі маладыя. І гэтая маладосць была галоўнай нашай узнагародай быцця. Мы маглі марыць аб усім на свеце і верыць, часам наіўна, што гэтыя мары, спадзяванні хутка здзейсяцца. Тады мы з Барысам, хаця і не былі блізкімі прыяцелямі, часта сустракаліся, гарача дыскутавалі «за жыццё і мастацтва». У нас былі агульныя сябры-таварышы: Л.Шчамялёў, А.Анікейчык, А.Кашкурэвіч, Г.Паплаўскі, А.Сурскі, У.Бойка, С.Красаўскас. У тыя часы Барыс, негледзячы на маладосць, быў адным з вядучых савецкіх графікаў-ілюстратараў, займаўся жывапісам (да сённяшняга дня добра памятаю яго цудоўных «Саопальскіх рыбакоў» і «Палескіх музыкантаў») і сцэнаграфіяй (некалькі спектакляў аформіў у Купалаўскім тэатры). Словам, па ўсіх параметрах на Радзіме яго чакала «доўгае шчаслівае жыццё». Але... У маі 1980 года Барыс з сям'ёй пакінуў Мінск і аказаўся ў рэшце рэшт у Парыжы — горадзе, пра які

ысеяй, мацнейшай за мемераскую. Думаю, што вытрымаў усе спакушэнні. Калі я прыехаў, мяне сталі пытаць журналісты: «Вы з'ехалі па ідэалагічных прычынах? Вы не маглі там працаваць?» І я адразу адмеў гэты сюжэт, вырашыў, што не буду спекуляваць на дадзеным матэрыяле. Журналісты зніклі...»

Вось яшчэ адно тлумачэнне Заборава наконт сваёй эміграцыі: «У творчых адносінах я апынуўся ў тупіку, і самае страшнае для мяне зводзілася да таго, што не бачыў з яго выйсця. Ну, аформлю яшчэ з дзесятка кніг, атрымаю яшчэ некалькі прэмій, яшчэ трохі сумніўнай славы. Гэтая думка становілася ўсё больш і больш неадчэпнай. Мне здавалася, што адзінае выйсце — паехаць куды-небудзь, дзе цябе нічо не ведае, і ўсё пачаць з нуля: словам, альбо нарадзіцца нанова ў 45 гадоў, альбо памерці як мастак. Альтэрнатывы не было...»

І тады Барыс вырашыў, што новае жыццё «з нуля» трэба пачынаць толькі ў Парыжы. Але спачатку Парыж прыняў Заборава не вельмі ласкава. Было цяжка і ў творчых, і ў матэрыяльных, і ў маральных адносінах. Урэшце, амаль усе эмігранты-творцы гэты шлях прайшлі. Паступова ж усё ўпарадкавалася: дзякуючы сіле волі, незвычайнай празе тварыць, дзякуючы жонцы Ірыне і дзецям, старым і

Фота Юрыя ІВАНОВА

прабывання чалавека на грэшнай зямлі. Аднак разбуральны час, кажа мастак, не можа знікнуць бяследна — ён жыве, пакуль жывуць выратавальныя ўспаміны...

А вось што па маёй просьбе расповеў пра творчасць свайго даўняга сябра народны мастак Беларусі Арлен Кашкурэвіч. Прывяду яго тэкст цалкам. «Нарэшце, пасля 30-гадовага перапынку, творы Барыса Заборава будуць экспанаваны на ягонай, нашай Радзіме. А пачалося ўсё з пейзажа, які мастак падарыў Нацыянальнаму мастацкаму музею Беларусі ў лютым 2009 года. На гэтай карціне пад назвай «Гумно» адлюстравана старая, пакрытая саломай вясковая хата, якую ён у юнацтве ўбачыў у Нарачанскім краі. У сваёй парыжскай майстэрні Забораў намаляваў дзсяткі варыянтаў той хаты, што запомнілася яму на ўсё жыццё. Матуль гэты нябачнай ніткай звязваў мастака з яго Бацькаўшчынай. Але ўсё ж галоўным зместам большасці палотнаў з'яўляецца чалавек, якога ў заходнеёрапейскім мастацтве з яго бясконцымі эксперыментамі і пошукамі новых форм цалкам забылі.

Героі карцін мастака нязвычайныя. Яны, ахутаныя таямніцай, як бы вярнуліся з мінулага часу, і майстра, таленавітым пэндзлем уваскрасаючы іх, імкнецца разгадаць тайну. Забораў мякка і ненавязліва вядзе мастакоўскі дыялог з персанажамі, і ў гэты дыялог потым уключаецца і глядач. Здаецца, на яго палотнах нічога не адбываецца: людзі — заўсёды статычныя. Але глядач бачыць у іхніх вачах Лёс. Так, менавіта Лёс з вялікай літары. У некаторых партрэтах жывапісцу ўдаецца дасягнуць такіх глыбін чалавечай душы, што міжволі ўзгадаеш вобразы Дастаеўскага.

Жывапіс Заборава стрыманы. Ён тонка мадэліруе прастору. Гэта своеасаблівае sfumatto з'яўляецца не толькі асяроддзем жыцця заборавіцкіх персанажаў, але і асновай яго філасофскай ідэі. Мастак будзе свае вобразы ў традыцыйных фігуратыўнага мастацтва, аднак вобразна-пластычная канцэпцыя вельмі сучасная. Ягоныя карціны патрабуюць да сябе асаблівай увагі, працяглага ўваходжання, унікаючы ў мастацкую прастору. І чым даўжэй іх бачыш, тым больш раскрываецца іхні глыбокі ўнутраны свет.

Творы Барыса Заборава сёння ведаюць ва ўсім свеце. І ягоная выстаўка ў Мінску — гэта, безумоўна, вялікая падзея ў культурным жыцці Беларусі...»

Барыс КРЭПАК

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.

■ Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
■ Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
■ Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
■ Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
■ Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.
Выстаўкі:

- "Зямля пад белымі крыламі".
- "Рэха цішыні".

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.

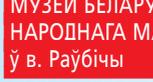
■ Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір,
Карэліцкі р-н,
Гродзенская вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спарткомплекс "Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.: 507 44 68.
■ Пастаянная экспазіцыя.

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.
■ Пастаянная экспазіцыя.
"Культура I-й пал. XIX ст."

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

Экспазіцыі:

- "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
 - "Старажытная Беларусь"
 - "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы"
 - "3 крыніцы адвечнай прыгажосці"
 - "Водбліскі ваеннай славы" (еўрапейская зброя і вайсковае абмундзіраванне XIX — I-й пал. XX стст.)
- Выстаўкі:
- "Надзея Рыгораўна Грэжава — дзяржаўны дзеяч"
 - "Цень Іерусаліма"

і творчасць".

■ Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.
Выстаўкі:
■ "Маё жыццё — карціны": з калекцыі Ю.М. Пэна

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ**

г. Мінск,
вул. Янкi Купалы, 4.
Тэл.: 227 78 66.

■ Пастаянная экспазіцыя
"Жыццё і творчасць Янкi Купалы".
■ Цыкл музейна-педагагічных заняткаў

У.Караткевіча).

- "Святло стагоддзяў" (выстаўка, прымеркаваная да юбілейных дат беларускіх асветнікаў).
- "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".
- "Спадарожнікі дзяцінства".
- "Дарогамі жыцця".
- "Беларускія пісьменнікі XX стагоддзя ў творах выўленчага мастацтва".

**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.
Тэл.: 226 03 98.

■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
■ "Чырвоная гасцеўня".
■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".
■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокальны паверх паўднёвай галерэі).
Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў

"Зямля пад белымі крыламі").

- "Школа акварэлі Сяргея Андрэякі. Майстар і вучань".
 - "Нечаканая Беларусь".
 - "Цуды" (выстаўка Ганны Сілівончык).
- Экспазіцыі:
- "Культавыя прадметы". ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
 - "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
 - Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
 - "Чырвоная гасцеўня".
 - "Зала ўрачыстых прыёмаў".
 - Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокальны паверх паўднёвай галерэі).
 - Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў

Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Ваенна-гістарычная экспазіцыя, прысвечаная гісторыі Гомельшчыны.
- Лакальныя экспазіцыі ў санітарным вагоне; у партызанскай зямлянцы.
- На тэрыторыі музея працуе пневматычны цір.

Выстаўкі:

- "Айчынная вайна 1812 года" (з фонду Кобрынскага ваенна-гістарычнага музея імя А.В. Суворова).
- "Музей крыміналістыкі".
- Ваенная тэхніка на адкрытай пляцоўцы.

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск,
вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

"Пакроўскі кірмаш".

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.

Выстаўка габелена "Джаз".

■ Выстаўка "Тэхна-арт. Знак якасці".

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАЎЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгаўза, 4.
Тэл./факс.: (8-0152) 72 27 57.

- Выстаўка работ беларускіх мастакоў.
- Выстаўка Алега Гіжара.

**КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель, вул.
Карповіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.

Экспазіцыя:

- "Гаўрыла Вашчанка".
- Выстаўка-продаж твораў выяўленчага мастацтва, сувеніраў і тавараў для мастакоў.

Выстаўкі:

- Выстаўка жывапісу Джорджа Сміта.
- Выстаўка жывапісу і графікі Яўгена Семенюка.
- Выстаўка "Льняная калекцыя".

Выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік —
Міністэрства культуры
Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637
Галоўны рэдактар —
Людміла КРУШЫНСКАЯ

Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ,
Уладзімір АРЛОЎ,
Уладзімір ГІЛЕП,
Ірына ДРЫГА,
Аляксей ДУДАРАЎ,
Уладзімір ЗАМЯТАЛІН,
Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ,
Міхаіл КАЗІНЕЦ,
Віктар КУРАШ,
Аляксандр РАШЧУПКІН,
Барыс СВЯТЛОЎ,
Рычард СМОЛЬСКІ,
Святлана СУХАВЕЙ,
Міхаіл ФІНБЕРГ,
Леанід ШЧАМЯЛЁЎ,
Уладзімір ШЧАСНЫ.

Рэдакцыя:
Сяргей ТРАФІЛАЎ
(намеснік галоўнага рэдактара),
Пётр ОВАД
(адказны сакратар).
Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ,
Надзея БУНЦЭВІЧ,
Таццяна КОМАНОВА,
Барыс КРЭПАК,
Яўген РАГІН,
Ілля СВІРЫН,
Антон СІДАРЭНКА.
Спецкарэспандэнты:
Дар'я АМЯЛКОВІЧ,
Алена САБАЛЕўСКАЯ,
Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.

Загадчык аддзела фотайлюстрацый —
Юрый ІВАНОЎ
Карэктар —
Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар —
Наталля ОВАД

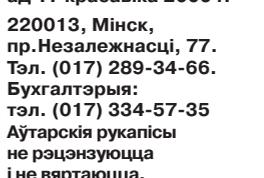
Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэлефон:
(017) 289-34-66
(прыёмная)
(017) 286-07-97,
(017) 334-57-23
Тэлефон/факс:
(017) 334-57-35
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334-57-41
www.kimpress.by
E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец —
Рэдакцыйна-
выдавецкая ўстанова
"Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую
дзеінасць
ЛВ №02330/0494414
ад 17 красавіка 2009 г.

220013, Мінск,
пр. Незалежнасці, 77.
Тэл. (017) 289-34-66.
Бухгалтэрыя:
тэл. (017) 334-57-35
Аўтарскія рукапісы
не рэцэнзуюцца
і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у
рэдакцыю паведамляюць сваё
прозвішча, поўнаснае імя
і імя па бацьку, пашпартныя
звесткі (нумар пашпарта,
дату выданы, кім выдадзены
пашпарт, асабісты нумар),
асноўнае месца работы,
зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць
не адпавядаць пункту
гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць
за дакладнасць
матэрыялаў.
*Матэрыял на правах
рэкламы.

© "Культура",
2010.
Індэкс 63875
Наклад 8698
Падпісана ў свет
21.10.2010 у 18.30
Замова 5057
РУП "Выдавецтва
"Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179
ад 03.04.2009.
Пр. Незалежнасці, 79,
220013, Мінск.

ISSN 1994-4780

9 771994 478007 1 0 0 4 3

УВАГА!

**на газету
"Культура"**

**Падпісныя індэксы:
індывідуальная падпіска — 63875,
ведамасная падпіска — 638752;**

Паважаныя чытачы!

ПАЧАЛАСЯ ПАДПІСКА

**на часопіс
"Мастацтва"**
**Падпісныя індэксы:
індывідуальная падпіска — 74958,
ведамасная падпіска — 749582.**

НА СНЕЖАНЬ 2010 ГОДА!

Дом-музей І з'езда РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.
■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя І з'езда РСДРП".
■ "Аксамітны трусік".

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА**

г. Мінск,
вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.
■ Пастаянная літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя
"Якуб Колас. Жыццё

**"Дзядзька Янка,
добры дзень!"**

Выстаўкі:
■ "Курганы шмат чаго нам гавораць" (да 100-годдзя з моманту напісання паэмы "Курган").
■ "Плянучь будучыні ў вочы...".

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск, вул.
М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.
Выстаўкі:
■ "Лебядзіны скіт" (ілюстрацыі М.Купавы да аднайменнай кнігі

правасуддзе".

- "Как молоды мы были... Семейный альбом".
- "Казахстан — Беларусь. Вялікая Перамога — адзіная памяць".
- "Савецкае грамадства і вайна 1941 — 1945".
- "Вітражы партызанскай мудрасці і кемлівасці".
- "Пераможцы".

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.
Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:
■ "Сучаснае мастацтва Міншчыны" (у рамках Рэспубліканскай выстаўкі

**Гісторыка-мемарыяльная
экспазіцыя "Уладальнікі
Гомельскага маёнтка
Румянцавы і Паскевічы".**

Выстаўкі:
■ "Повязь часоў".
■ "Паэт рэпартажу. Рышард Капусцінскі".
Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:
■ "Вышыўка Наталлі Коршак".
■ "Свет звяроў Гомельшчыны".
■ Працуе куток жывых экзатычных рэптылій.
Зімовы сад
Свет субтрапічных раслін і жывёл.

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель,
вул. Пушкіна, 5.

ТЭАТРЫ*

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ
І БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, пл.
Парыжскай
камуны, 1.
Тэл./факс:
334 11 56.

**■ 29, 30, 31 — "Тоска"
Дж.Пучыні.
РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**

г. Мінск, вул.
Крапоткіна, 44.
Тэл.: 334 60 08.
■ 24 — "Дзённік паэта"
С.Кавалёва.

**■ 26 — "Адэль"
Я.Таганова.
■ 27 — "Белы анёл з
чорнымі
крыламі"
Д.Балыка.
■ 28 — "Чарнобыльская
малітва"
С.Алексіевіч.
■ 21 — "Каласы пад
сярпом тваім"
У.Караткевіча.**

**БЕЛАРУСКІ
ДЗЯРЖАЎНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
МУЗЫЧНЫ ТЭАТР**

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.
Тэл.: 200 81 26.
■ 24 — "Чырвоны
Каптурчык.
Пакаленне
next" А.Рыбнікава.

**■ 27 — "Бабін
бунт"
Я.Піцічка.
■ 28 — "Шахзада.
Класіка і
сучаснасць"
М.Рымскага-Корсакава.
■ 29 — "Мая
жонка —
ілгуня"
В.Ільіна,
В.Лукашова.**

**БЕЛАРУСКІ
ТЭАТР
"ЛЯЛКА"**

г. Віцебск, вул.
Пушкіна, 2.
Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 24, 26 — "Брэменскія
музыкі" В.Ліванава, Ю.Энціна.
■ 27, 28 — "Хлопчы і
цець" К.Чаркаскі.
■ 29 — "Аладдзін"
Н.Грнет.